

**KOHTUTE HALDAMISE NÕUKOJA
SAJA KOLMEKÜMNE ESIMESE ISTUNGI PROTOKOLL**

Riigikohtu konverentsisaalis Suur Katel ja MS Teamsi vahendusel

06. detsember 2024. a

Kohalviibijad

KHN-i liikmed ja asendusliikmed:

Villu Kõve	Riigikohtu esimees, kohtute haldamise nõukoja esimees
Ivo Pilving	riigikohtunik (<i>osales päevakorrapunktide 1–7 juures</i>)
Virgo Saarmets	Tallinna Ringkonnakohtu kohtunik
Tanel Saar	Tartu Ringkonnakohtu kohtunik
Kristjan Siigur	Tallinna Ringkonnakohtu esimees
Merit Helm	Harju Maakohtu kohtunik
Toomas Vaher	Eesti Advokatuur, vandeadvokaat
Andres Parmas	Riigiprokuratuur, peaprokurör (<i>osales päevakorrapunktide 1–7 juures</i>)
Hendrik Johannes Terras	Riigikogu põhiseaduskomisjoni esimees (<i>osales päevakorrapunktide 2–7 juures</i>)
Marju Agarmaa	Õiguskantsleri Kantselei vanemnõunik
Anu Uritam	Harju Maakohtu kohtunik (asendusliige)
Juhan Sarv	riigikohtunik (asendusliige)
Sten Lind	Tallinna Ringkonnakohtu kohtunik (asendusliige)

Teised osalejad:

Tiina Pappel	Tartu Ringkonnakohtu esimees
Sirje Kaljumäe	Tartu Halduskohtu esimees
Kaupo Kruusvee	Tallinna Halduskohtu esimees (<i>osales päevakorrapunktide 1–8 juures</i>)
Marek Vahing	Tartu Maakohtu esimees
Astrid Asi	Harju Maakohtu esimees (<i>osales päevakorrapunktide 1–8 juures</i>)
Toomas Talviste	Pärnu Maakohtu esimees
Liina Naaber-Kivisoo	Viru Maakohtu esimees (<i>osales päevakorrapunktide 1–8 juures</i>)
Tiina Ereb	Tartu Ringkonnakohtu, Halduskohtu ja Maakohtu kohtudirektor
Mario Metsoja	Harju, Viru ja Pärnu Maakohtu, Tallinna Ringkonnakohtu ja Halduskohtu kohtudirektor (<i>osales päevakorrapunktide 1–8 juures</i>)
Hans Moks	Tartu Maakohtu kinnistus- ja registriosakonna, Pärnu Maakohtu maksekäsuosakonna kohtudirektor
Üllar Kaljumäe	Riigikohtu direktor
Karin Leichter-Tammisto	Riigikohtu esimehe nõunik
Kristi Kirsberg	kohtute kommunikatsiooni juht
Mari-Liis Mikli	Justiitsministeeriumi justiitshalduspoliitika asekancler
Eneli Kivi	Justiitsministeeriumi kohtute talituse juhataja
Küllli Luha	Justiitsministeeriumi kohtute talituse analüütik
Marilin Reintamm	Justiitsministeeriumi kohtute talituse nõunik
Signe Talalaev	Justiitsministeeriumi kohtute talituse nõunik
Helle Ruusing	justiitsministri nõunik
Kai Härmand	Harju Maakohtu kohtunik ja tsiviilosakonna juhataja (<i>osales päevakorrapunkti 3 juures</i>)

Juhatas: Villu Kõve Riigikohtu esimees, kohtute haldamise nõukoja esimees
Protokollis: Signe Talalaev Justiitsministeeriumi kohtute talituse nõunik

Algus: 06.12.2024. a kell 10.30
Lõpp: 06.12.2024. a kell 16.16

Istungi päevakorras on:

- 1. 19.–20.09.2024. a KHN-i 130. istungi protokoll kinnitamine** – Riigikohtu esimees Villu Kõve
Otsuse projekt: KHN kinnitab 19.–20.09.2024. a KHN-i 130. korralise istungi protokoll.
Materjalina lisatud protokoll.
- 2. Esimese ja teise astme kohtute 2025. a eelarve kujundamise alused, kohtunike konkursid – KS § 41 lg 2 ja lg 3 p 4 alusel** – Justiitsministeerium, Mari-Liis Mikli
Otsuse projekt: KHN kiidab heaks kohtute 2025. a kohtute eelarve kujundamise põhimõtted ja avaldab arvamust.
Materjalidena lisatud memo 2025. a kohtute eelarve kujundamisest, Jõhvi vallavalitsuse, Jõhvi volikogu, Kohtla-Järve linnavalitsuse ja Viru Maakohtu kohtunike pöördumised seoses võimaliku plaaniga sulgeda Jõhvi kohtumaja.
- 3. Töökoormuspunktid maksejõuetusajades – KS § 41 lg 3 p 4 alusel** – Harju Maakohus, Kai Härmand
Otsuse projekt: KHN avaldab arvamust ja võtab informatsiooni teadmiseks
Materjalina lisatud maksejõuetusmenetluse punktide arvestus ja maksejõuetusajade töömahu muudatused 2023–2024. a
- 4. Justiitsministri 27. oktoobri 2005. a määruse nr 46 „Maa- ja halduskohtute kohtumajade täpsed asukohad ja teeninduspiirkonnad ning ringkonnakohtute asukohad” ning justiitsministri 27. oktoobri 2005. a määruse nr 47 „Maa-, haldus- ja ringkonnakohtu kohtunike arv ja jagunemine kohtumajade vahel” muutmine – KS § 41 lg 1 punktide 3 ja 4 alusel** – kohtudirektorid, Justiitsministeerium, Külli Luha
Otsuse projekt: KHN annab nõusoleku justiitsministri määruste vastavalt muutmiseks.
Materjalina lisatud eelnõu projektid ja seletuskirja kavandid.
- 5. Kohtuhaldusmudeli eelnõu ning I ja II astme kohtute põhiseadusliku institutsioonina käsitlemine riigieelarve seaduse mõttes – KS § 41 lg 3 p 4 alusel** – Justiitsministeerium, Mari-Liis Mikli
Otsuse projekt: KHN avaldab arvamust ja võtab informatsiooni teadmiseks.
Materjalina lisatud memo kohtute seaduse ja sellega seonduvalt teiste seaduste muutmise seaduse (kohtureform) eelnõu muudatusettepanekutest.
- 6. Kohtute arengukava rakenduskava – KS § 41 lg 3 p 4 alusel** – Riigikohus, Üllar Kaljumäe
Otsuse projekt: KHN avaldab arvamust.
Materjalina lisatud kohtu arengukava rakenduskava valdkondade kaupa.
- 7. TsMS eelnõu – KS § 41 lg 3 p 4 alusel** – Justiitsministeerium, Marilin Reintamm
Otsuse projekt: KHN avaldab arvamust ja võtab informatsiooni teadmiseks.
Materjalidena lisatud TsMS-i eelnõu ja seletuskiri.
- 8. Vanade asjade aruandlus – KS § 41 lg 3 p 4 alusel** – Justiitsministeerium, Külli Luha; kohtute esimehed
Otsuse projekt: KHN võtab informatsiooni teadmiseks.
Materjalina lisatud 2024. a vanade lahendamata asjade aruanne.
- 9. Muud teemad – KS § 41 lg 3 p 4 alusel** – Riigikohtu esimees Villu Kõve
Otsuse projekt: KHN võtab informatsiooni teadmiseks.
Materjal puudub.

Istungi algus kell 10.31.

Virgo Saarmets ja Toomas Vaher liituvad MS Teamsi vahendusel.

V. Kõve: Päevakord muutus viimasel hetkel, kuivõrd lisandus maksejõuetuse teema.

I. Pilving: Mul on märkus päevakorra punkti 5 kohta, kuivõrd selle sõnastus kohtute põhiseaduslikuks institutsiooniks muutmise osas ei ole korrektne.

M.-L. Mikli: Vabariigi Valitsuse kabinetis arutasime kohtute põhiseadusliku institutsioonina käsitlemist riigi eelarve mõttes.

I. Pilving: Käsitlemine sobib.

KHN-i liikmed kinnitavad istungi päevakorra.

1. 19.–20.09.2024. a KHN-i 130. istungi protokollide kinnitamine – Riigikohtu esimees Villu Kõve

KHN-i 130. istungi protokollile ei ole kellelgi täiendusi ning see kiidetakse heaks.

Otsus: KHN kinnitab 19.–20.09.2024. a KHN-i 130. korralise istungi protokollide.

2. Esimese ja teise astme kohtute 2025. a eelarve kujundamise alused, kohtunike konkursid – KS § 41 lg 2 ja lg 3 p 4 alusel – Justiitsministeerium, Mari-Liis Mikli

V. Kõve: Peame vastama ministeeriumile ja Riigikohtule esitatud pöördumistele seoses kohtumajade sulgemisega. Me avaldame arvamust Justiitsministeeriumi esitatud eelarve kujundamise põhimõtete osas, me ei pea seda kinnitama. Mina ei toeta neid põhimõtteid.

M.-L. Mikli: Kuna sellel aastal on minister palunud eelarve kokku panna kohtutel endal, ei ole mul kohane Tiina Erebi koostatud dokumenti ette kanda. Ministeerium on eelarve kujundamise põhimõtete memo kooskõlastanud.

T. Ereb: Järgmise aasta eelarve koostamise aluseks on 2024 a. esialgne eelarve, mida korrigeeriti seadustest tulenevate mõjudega (KRAPS, kohtukulud) ja üürilepingutest tulenevate muudatusega (RKAS) ning vähendati kohtute 2025. a tegevuskulude kärpesumma võrra. Eelarve suurenemine tuleneb esiteks kohtunike palgatõusust. Rahandusministeerium prognoosib ametipalkadele rakenduva indeksi väärtuseks 2,55%. Kuna kohtujuristide ja kohtunikuabide palgad on kaudselt seotud KRAPS-iga, ja on alati kohtute eelarves eelarvestatud vähimal lubatud tasemel, siis rakendub 2,55% palgatõusu mõju ka nende palgafondile. Kolmandate isikutega seotud kulud sisuliselt kahekordistuvad, kuna suure osa nendest moodustavad tsiviilkohtumenetluses tellitavate kohtupsühhiaatriliste ekspertiiside kulud. Kinnisvara kulude eelarvereaal on erinevad mõjud. Lepingulised mõjud on neid kulusid osaliselt vähendanud, sest on muutused kohtute kinnisvara portfellis. Esiteks, Tartu kohtud kolisid odavamatele asenduspindadele, mistõttu on kulu väiksem. Teiseks, kolis 2024. a Pärnu Maakohtu Paide kohtumaja Paide Kohtu- ja Riigimaja ning kinnisvarakulu katab Rahandusministeerium. Ülejäänud kuluread kohtute eelarvetes vähenevad kohtutele esitatud kärpesumma ulatuses, mis on suurusjärgus 2 miljonit eurot. Ametnike tööjõukulud vähenevad 5,1%. Kohtute majandamiskulud vähenevad 31%. Kohtute majandamiskulud pole kunagi olnud kuigi suured ning on alati moodustanud ligi 2% kohtute eelarvest.

Kohtute kärpeülesande sisustasid kohtud ühiselt ja kokkuleppeliselt. Kärpeülesande sisustamisel oli meil eelteade Justiitsministeeriumist, et kärpest 897 324 eurot aastas on sisustatud Riigi Kinnisvara AS-i kohtute kinnisvara üürikulude vähendamiseks ning oleme seda kärpeülesande sisustamisel

arvestanud. Ülejäänud kärpesumma tuli kohtutel sisustada üheskoos. Kõigepealt hindasime kohtuteüleseid kulusid. Teatavasti on esimese ja teise astme kohtud liitnud ühiseid teenuseid või tegevusi. Leidsime kohad, kust on võimalik kulusid vähendada. Näiteks loobusid esimese ja teise astme kohtud kohtuteenistujatele sportimise ja tervise hüvitise maksimisest ehk Stebby teenusest. Teiseks täiendavaid video- ja kaugistungiseadmeid kohtusaalidesse järgmisel aastal ei soetata. Vähendasime kohtuametnike tsentraalset koolituskulude mahtu ja andsime suunise, et kohtuametnike tsentraalsed koolitused võiksid edaspidi toimuda veebis. Eelnevaga saime umbes pool miljonit ühist kokkuhoidu, mille mõju on kõigile kohtutele.

Järgmisena hindasime kinnisvaraportfelli ja tegime otsused kinnisvara osas. 2025. a eelarvele annab mõju Põlva maja sulgemine. Edasiste kinnisvaraotsuste mõju avaldub 2026.–2027. a-l. Kohtud otsustasid, et osa kinnisvara kokkuhoiust suunatakse ühisesse katlasse ja osa selle kohtu kärpe katteks, kus kohtumaja asub. Osaliselt jaotati kinnisvarast tulenev kokkuhoid kohtute vahel ringi. Lõpuks arvatati igale kohtule oma kokkuhoiu eesmärk, mida kohtud iseseisvalt sisustasid. Minu hinnangul jõudsid kohtud üksmeelselt 2025. a kärpeüleande sisustamiseni.

Saabub Hendrik Johannes Terras.

J. Sarv: Tabelis on märgitud, et tööjõukulude kokkuhoid on 669 000 eurot, mida see hõlmab.

T. Ereb: Ühiste kärpetena otsustasid kohtud loobuda ühest kohtuteülesest spetsialistist. Ülejäänud kärpesumma sisustasid kohtud iseseisvalt. Näiteks Tartu Maakohtus oleme seoses Põlva maja sulgemisega edastanud koondamisteadet ametnikele, kelle positsioon on seotud majaga. Põlva maja sulgemisega on koondatud 3,5 ametikohta – 1,5 kordniku ametikohta, üks referent ja üks istungisekretär. Teised kohtud on kokkuhoiu samuti sisustanud vastavalt võimalustele.

V. Kõve: Räägime kõigepealt eksperditasust, siis KRAPS-i indeksist, kohtunike arvust ja palgast ning lõpuks kinnisvarast. Eksperditasud, millest eelmisel KHN-il juttu oli, on ikka samad, kuigi on tehtud ettepanekuid kiiresti tsiviilkohtumenetluses ekspertiise vähendada ja pikendada menetluste vahelist ajalist välba, mis aitab ka kulusid kokku hoida. Tundub arusaamatu võtta kärpe kontekstis kohtuametnikelt raha ja anda ekspertidele. Miks on 900 000 eurot ikka eelarves ja vähendamist ei ole arutatud?

T. Ereb: Praegusel hetkel vastab see kulu 2024. a tegelikule kulule. Mul ei ole vastust sellele, kuidas ekspertiisikulu väga kiiresti muuta.

V. Kõve: Justiitsministeeriumile tehti ettepanek pikendada ühe aastast välba kolmele aastale, mis vähendaks ekspertiise märkimisväärselt ning see muudatus on võimalik väga kiiresti ära teha.

Ü. Kaljumäe: Kõigepealt teen ettepaneku kutsuda järgmine kord Rahandusministeeriumi ametnik kohtute eelarve arutelule. Kulu, mis täna on ekspertiisideks, on arvestuslik ja ei lähe formaalselt kärpesse. See, mis kulusid on arvestuslikud ja mittearvestuslikud, sõltub sellest, kuidas valitsemisala soovib seda kulu esitada. Rahandusministeerium on valmis diskussiooniks, et see kulu ei oleks arvestuslik. Kui kulu on arvestuslik, siis on pidev risk, et kui kulu läheb lõhki, tuleb kate leida maja seest.

V. Kõve: Miks ei ole summat maha võetud?

A. Parmas: Kui kärpe maht peaks olema 3 aastaga 10%, siis tegelikult need kulusid, mis on arvestuslikud ja seaduse alusel paika pandud, nagu näiteks kohtunike palk ja asjad, mida peab tegema ehk ekspertiisid, siis need kulusid tuleks maha arvutada ja alles jäänud summa osas on võimalik alles rääkida kärpeprotsendi mahavõtmisest. See 2 miljonit on nendest kulusid, mis järgi jääb.

T. Ereb: Jah, see on 5,8% nendest kuludest, mis jäid järgi pärast arvestuslike kulude mahavõtmist.

A. Parmas: Miks me siis ekspertiisitasudest üldse räägime?

Ü. Kaljumäe: See on meie enda valik, kas ekspertiisikulud on kärbitavad või ei.

V. Köve: See on riigi kulu, mida on võimalik kokku hoida. Minu väide on, et Rahandusministeeriumiga kokkuleppel on seda võimalik tõsta kärpesse.

T. Pappel: Miks tõstame kärpesse? Siis suurendame baassummat, mida peame kärpima.

V. Köve: Sest me ei taha teha teisi kärpeid.

T. Saar: See on praktika, et kulutame üle. Kulu arvestuslikuks muutmisega võtame enda kanda riski, et kohtumenetlustes määratakse ekspertiise, mille tasumine tuleks palgakulust ja seda üritame vältida.

T. Ereb: Põhjus, miks kohtukulud muutusid 2018. a-l arvestuslikuks, seisnes selles, et näiteks tõlkekulud olid volatiilsed ja erinevus aastate vahel oli suur. Mõnel aastal olid kohtud sunnitud tõlkekulusid katma igapäevastest majandamiskuludest.

V. Köve: Ehk arusaam on siis see, et isegi kui ekspertiise vähendada ja riigi jaoks tegelikult kulud langevad, siis ei aita see midagi. See on ebaloogiline ja riigi tervikvaates ei ole see õige.

A. Parmas: Siin peaks siiski olema päästev meede. Kui kulu läheb suuremaks, kuna töö nõuab, siis ei maksta seda kulu kinni inimeste palgast.

V. Köve: Mina saan aru, et Rahandusministeeriumi vaade on anda üldine eelarve ja asutus saab selle piires valida, kuidas kulutab.

Ü. Kaljumäe: Juhitav kulu on parem kui see, mis kasvab arvestusliku kuluna ettenägematult suureks. Tõepoolest sellega kaasneb risk. Villu alustas sellest, et oli plaan seada sellele kulule mõistlik piir.

M. Metsoja: Kas me siis ühel hetkel ei telli enam ekspertiise?

E. Kivi: Järgmisel aastal soovime ekspertiisi teemad üle vaadata. Ehk kellelt me üldse ekspertiisi tellime ja kas meil on vajadus sellisel kujul ekspertiisi tellida nagu praegu. Eesmärk oleks kulud täiesti minimaalseks tõmmata, et ekspertiis teostatakse ainult sellistel juhtudel, kus see vajalik on. Praegu arutame seda, mis pole meie võimuses.

V. Köve: See on meie võimuses. See tuleb kaela juhul, kui seadust ei muudeta. See muudatus on lihtne teha.

E. Kivi: Ei ole lihtne teha, kuna peame arvestama inimeste põhiõiguseid. See, kas muudame eestkoste pikendamise vajaduse kontrollimise tähtaega ja kas teeme veel mingeid põhimõttelisi muudatusi eestkoste seadmise menetluses, vajab kõik analüüsimist. Meil ei ole olnud praegu ressursi sellega tegeleda.

T. Ereb: Juhin tähelepanu ka proportsioonidele. Kui näeme, et kaheksa esimese ja teise astme kohtu igapäevaste majandamiskulude eelarve on 900 000 eurot, siis kui palju arvavate, et seal on ressursi ettenägematute kolmandate isikute kulude katmiseks? Üldjuhul meil ei ole seda raha.

S. Lind: Kui on oht, et eelarve läheb lõhki, kas siis ei peaks kõigepealt tegema seaduse muudatusi ja siis tõstma eelarve rea mitteamustuslikuks?

E. Kivi: Nõus.

T. Ereb: Praegu on kolmandate isikute kulud arvestuslikud ja me ei pea neid oma igapäevaste majandamiskulude arvelt katma.

T. Saar: Isegi kui seaduses muudatused teha, siis kulu suurus sõltub sellest, kuidas kohtunikud kohtuasju menetlevad. Kohus ei saa seda tavapärase eelarve menetlemise raames suunata ning kohtu juhtkond ei saa ettekirjutisi teha. Prognoos võib olla aastate lõikes ebatäpne ja sel juhul tuleks need kulud katta kohtu teiste vahenditega.

A. Parmas: Kui tegemist on arvestuslike kuludega, mis võivad lõhki minna, siis üleminev osa tuleb katta. Selleks on Rahandusministeeriumil eelarvepuhver. Kui kulud on asutuse enda juhitud, siis puhvri olemasolu on vajalik, et ekspertiisi- või tõlkekulude suurenemisel saaks need kulud puhvri arvelt katta. See on probleem, et kohtutel ega Prokuratuuril pole kunagi seda puhvrit olnud.

V. Kõve: See on suurim risk iseseisvale eelarve üleminekul.

Ü. Kaljumäe: Oleme käinud rahandusministri juures ja nõus, et puhver tuleb tekitada. Teame, et see aasta kantakse üle jälle umbes 2 miljardit ehk riigi eelarve vaates on puhver olemas. Raamatupidamislikus vaates on mõeldamatu, et selline asi üldse toimub. Me oleme eelarvet korraldanud kohmakalt.

M. Helm: Ekspertiiside osas käis 2019. a-l koos töögrupp, kes tegi ära suure töö. Võtke juba tehtud töö uuesti ette ja jätkame sealt.

J. Sarv: Kui peaks juhtuma, et konkursse hakkab kuulutama välja uus nõukogu, siis võib mõelda, et kohtunike palgad ei oleks enam arvestuslikud.

V. Kõve: Tuleme palga juurde tagasi. Räägime nüüd KRAPS-i indeksist ja kohtunike kohtadest. Meil on 56 kohtunikku halduskohtus, nõudmas järgmiseks aastaks KRAPS-i täisindeksit. Kui see realiseerub, siis peame mõtlema, mis edasi saab. Sel juhul need arvutused ei mõjuta ainult kohtunikke, vaid ka kohtujuristide palku ja kõike muud. Mida sellega siis teha?

T. Ereb: Täna on selle kululiigi eripära, et riik katab selle. Kohtujuristide ja kohtunikuabide palkade osas seisavad sel juhul ees läbirääkimised Rahandusministeeriumiga. Aga võib juhtuda, et tuleb leida kate kohtute eelarvetest.

I. Pilving: Täna on kehtiv seadus, et palka kärbiti ehk juurdekasvu pidurdati. Tegelikult 2025. ja 2026. a jaoks on ette nähtud kärpe ning see on kohtusüsteemist juba maha võetud ning seda tulekski kajastada. Sisuliselt tähendaks see seda, et need palgakasvud kohtunike ja kohtujuriste puhul tuleks näidata ka miinusega, see on kärpe. Pool juurdekasvu nulliti ära ja see on meie panus, mis on juba kärpesse antud. Ministeeriumid ei ole seda kärpe koormust kandnud, meie oleme. Kui selline kärpeülesanne oli, siis minu hinnangul üle poole sellest on juba täidetud. Kohtuametnike tööjõukulude osas rääkis Tiina spetsialisti kohast.

T. Ereb: Kohtute üleselt koondati üks spetsialist ning Põlva kohtumaja sulgemisega kaasnes 3,5 ametikoha koondamine. Lisaks sellele täitis iga kohus eraldi oma kärpeülesande.

I. Pilving: Kui palju koondatavaid kohti kokku on?

T. Ereb: Mina oskan praegu öelda 4,5 kohta, neist 3,5 on seotud maja sulgemisega. Mario oskab täiendavalt öelda, kui palju tema kohtutest juurde tuleb.

V. Kõve: Teeme enne suuremad asjad selgeks. Põhimõtteline veelahe seisneb selles, et Rahandusministeerium pole nõus kärpima selliselt, et ministeerium vähendaks 2025. a kohtunike kohti. Isegi, kui viis kohta anda konkursile ja viis mitte, tähendaks see 500 000 eurot aastas. Meie oleme Rahandusministeeriumist saanud teist infot. Väidan, et justiitsminister võiks oma määrusega vähendada 2025. a-l need viis kohta ja kärbe oleks tehtud, koos Ivo poolt kirjeldatud indeksiga. Kus see info tuleb ministeeriumil?

Ü. Kaljumäe: Määruses on aastapõhised erinevused, mis on koguaeg kehtinud. Rahandusministeerium on nendega nõus. Kärbe on tegelikult veel hullem. Paneme praegu abstraktse palgafondi planeeringu veel miljon kuni miljon kolmsada seisma, mida ei saa millekski muuks kasutada, kuna me ei jõua ära komplekteerida. Pool raha jääb kulutamata. Arvestusliku kuluna kohtunike palgafond ei ole mõistlik.

V. Kõve: Meil on see teadmine, et kui täna kuulutatakse konkursid välja, siis suudaksime need kohad täita sügiseks, arvestades KAPO kontrolle ja inimeste otsimist ning seda, et kohtunike eksamid on alles kevadel. Seega pool aastat saaks riik hoida raha kokku ning on mõistetamatu, et seda ei saa arvesse võtta.

T. Ereb: Kui me 2025.a vähendaksime üheks aastaks kohtunike kohtade arvu ja kvalifitseeriksime selle kärpeks, siis tekitame 2026. a kärpe vaates endale probleemi. Sel juhul peame lisaks 2026. a kärpele leidma katte veel ka 2025. a kärpe sellele osale, mida 2026. a ei ole.

V. Kõve: Kohtunikukoht aastas maksab umbes 100 000 eurot, seega iga aastal tähendab see 100 000 eurot.

T. Ereb: See annab raha sellel aastal, kui kohta ei täideta. Kuid järgmisel aastal määruse muudatus enam ei kehti.

V. Kõve: Siis on ka järgmine aasta kärpes ja saame otsustada, kas siis täidame või mitte.

Ü. Kaljumäe: Valitsus võttis kärpe ülesande endale võrreldes 2024. a seisundiga. 2026. a-l peab kärpima sellest 2024. a seisundist selle arvustusliku summa, mitte ei kärbi kasvavalt või kahanevalt. Kohtunike kohtade vaates on täpselt see sama teema. Lugege seda, mida Vabariigi Valitus otsustas ja rakendame seda.

V. Kõve: Mind häirib, et me ei võitle oma süsteemi nimel ja läheme kohe inimeste ning majade kallale.

M.-L. Mikli: Me võitleme, suhtleme ja küsime sisendit, aga Rahandusministeeriumilt on antud selge juhis, kuidas nemad neid kärpeid hindavad. Kui praegu ütleme, et me näiteks kolme kohta ei täida ja annaks selle kärpesse, siis seda ei saa.

V. Kõve: Seda tuleb siis rahandusministrilt nõuda. See, et reaalselt kärbet kohtade mittetäitmisega arvesse ei võeta, on ebamõistlik.

Ü. Kaljumäe: Selle eelarve ettevalmistamise protsessis ei saa enam muudatusi teha, aga see ei tähenda, et täitmise käigus ei saaks teha muudatusi. Selleks on lisaeelarve. Alati tehakse riigi eelarve täitmise aasta lõpus lisaeelarve, mis arvestatakse aasta jooksul tehtud vajalikke muudatusi, mida ei osatud ette näha. Seda põhjendatakse kohe aasta alguses, seega ei ole see läinud rong.

T. Saar: Olen aru saanud, et kohtunike palgafond on jäänud välja kärpe summa arvutamisel ning selle võrra on kärpe summa väiksem. Juhul, kui käsitleda kohtunike palgafondi kärpe summas, siis tähendaks see, et ka kärpe summa oleks suurem. Seega kärpe summa täitmiseks ei piisaks viie kohtuniku koha täitmata jätmisest.

Ü. Kaljumäe: Ei. Tegelikult saab jätta olemasoleva täidetud kohtunikukohtade arvu arvestuslikuks ning tõsta välja sinna planeeritud 1,3 miljonit ja öelda, et see pole kohtunike kohtade täitmiseks. See aitaks kõvasti suurendada raha hulka.

V. Kõve: Murelikuks teebki, et me vähendame praegu tuleviku kulusid. Lugesite ette kõik investeringute kulud, näiteks ei osteta digiseadmeid. Need otsused ei ole meile tuleviku mõttes head. Põlva kohtumaja ei tasu ilmselt nagunii ära ja võib kinni panna, aga teiste majade kallale minek on murekoht, arvestades, et järgmisel aastal oleme veel hullemas seisus. Peaksime Rahandusministeeriumiga rohkem võitlema.

T. Ereb: Esimese ja teise astme kohtud ei istu valitusega ühise laua taga.

V. Kõve: Peaksid istuma.

J. Sarv: Kas ei saa nii teha, et võtame arvestuslikest kuludest ja kuulutame konkursid välja, aga selle aja eest, kus kohti ei täida, saame raha välja tõsta? Näiteks täidame kohad 1. septembril ja saame 8 kuu raha välja tõsta.

A. Asi: Küsisime ja ei saa.

I. Pilving: Meie asi on öelda, et peab saama.

Ü. Kaljumäe: Saab küll. Kõigepealt tuleb tõsta välja raha, mida ei taha enam kohtunike palgafondis hoida, see kulu on 65 000 ja alles jääb 1 235 000 eurot. Siis oleks võimalik Juhani pakutut teha nii, et pool aastat on arvestuslik ja pool ei ole.

T. Ereb: On selge, et 2025. a eelarve juures ei saa midagi muuta, aga 2026. a eelarve vaates lähevad esimese ja teise astme kohtud Rahandusministeeriumilt selgitusi ja võimalusi küsima.

V. Kõve: Lisaeelarvega on võimalik parandada. Praegu läheme suure tõenäosusega riigi vaates topelt kärpele.

J. Sarv: Meie pärast ei hakata lisaeelarvet tegema.

T. Pappel: Kas Riigikohtu puhul läks kärbe arvesse?

V. Kõve: Meil on kohad täidetud. Sama probleem tuleb ka meil KRAPS-i indeksiga.

Ü. Kaljumäe: Arvestuslikku kulu ei ole mõtet planeerida suuremaks. Arvestusliku kulu planeerimisel on reegel, et see tuleb planeerida võimalikult madal, sest see annab alati võimaluse lisaraha saada, ei tohi ise ära blokeerida. Võrreldes Riigikohtuga on erinev olukord.

V. Kõve: Kas ministeerium ootab meilt hääletust või avaldame vaid arvamust?

A. Uritam: Parem on kohtute ühtne seisukoht.

L. Naaber-Kivisoo: Ma ei ole vastu kõigile neile headele mõtetele, aga kes haldab esimese ja teise astme kohtuid – KHN koos Justiitsministeeriumiga. Miks KHN ei ole midagi teinud?

V. Kõve: KHN-ist läksite te mööda, meie näeme praegu esimest korda seda.

L. Naaber-Kivisoo: Miks me juba varem sellest ei rääkinud ja kuidas on nii, et Justiitsministeeriumil on üks Rahandusministeeriumi info ja Riigikohtul on teine info, see on täiesti arusaamatu. Täna haldab esimese ja teise astme kohtuid ikkagi Justiitsministeerium koos KHN-iga, mitte Riigikohus.

Ü. Kaljumäe: Tuletan meelde eelmist KHN-i, kus lepiti kokku, et kohtud esitavad kärpeettepanekud mulle, et saaksime abistada. Enam ei saa Riigikohus ettevalmistamisega midagi teha, saab vaid lisaelarvetega korrigeerida seda, mis ei olnud hästi.

K. Kruusvee: Kui arvad, et rong pole läinud ja täna tulid head mõtted, siis tuleks äkki vormistada KHN-i seisukoht, mille osas hääletatakse. Seejärel saavad esimese ja teise astme kohtud minna selles osas Rahandusministeeriumisse. Vormistaks pausil konkreetse sisukoha ja paneme selle hääletamisele.

J. Sarv: Kas kohtunike kohtade täitmise osas tuleb KHN-i seisukoht siis hiljem?

V. Kõve: Käime kõik enne läbi. Meie ette on toodud ministri määrus, mida arutame pärast lõunat, mis hõlmab Põlva ja Pärnu maju. Ülejäänud majade osas toimub arutelu. Lisaks olete toonud välja, et Riigi Kinnisvara AS-iga on tegemisel kokkulepe 897 000 eurot, aga kuna seda kokkulepet ei ole praegu, kas seda saab kärpesse arvestada. Mis siis, kui pärast selgub, et seda kokkulepet ei tekigi?

T. Ereb: Meil on info, et Justiitsministeeriumi ja Riigi Kinnisvara AS-i läbirääkimised on lõppfaasis. Enne kui kohtusse ei jõua lepingut, kus on näha, mida on vähendatud, ei saa ka kindlas kõneviisis väljendada.

V. Kõve: Kulu vähenemine seoses Tartu kohtute asenduspinnal asumise ja Paide kohtumaja riigimajas asumisega on selged, ka Põlva arvutused on arusaadavad. Lahtine on veel, mis kohtunikust saab ning võib kerkida küsimus hüvitisest, mis on ka suur summa, aga arvutatav. Ka Pärnu majaga seotud kulud on paigas, aga Pärnu majaga seoses on palju frustratsiooni.

T. Talviste: Kust pärineb info, et kõik on frustreerunud? Pärnus on kaks maja, mis on üksteisest 150 m kaugusel. Tavainimese jaoks ei muutu midagi. Põhimõttelist vastuseisu ei ole. Parkimise küsimus tuleb vaid lahendada. Saame ilusti koos ühes majas olla.

A. Parmas: Mis summa pealt on 5,8% arvestatud. Miks ei ole kohtujuristide kulud arvestuslikud, need on ju KRAPS-iga seotud? See ei ole mõistlik.

T. Ereb: Praegusel hetkel ei ole me soovinud, et kohtujuristide tööjõukulud muutuksid arvestuslikuks põhjuselt, et kui näiteks kohtujuristi koha täitmisel on probleeme, siis on meil praegu võimalik palgata ajutiselt kohtujuristi asemel ametisse konsultant. Kui mõni kohtujuristi ametikoht on ajutiselt täitmata, siis sellest tekib kohtule palgafondi kokkuhoidu. Kohtujuristide palkade mõju kohtute eelarvetele on suur. Ainuke viis, kuidas puhvrit koguda, mida meil ei ole, on sellelt palgafondi kokkuhoiult. Selle arvelt saab maksta näiteks lisatasusid või erisoodustusega maksustatavaid asju.

A. Parmas: Aitäh, sarnase skeemiga on ka abiprokuröride palk, mis näitabki seda, kui põhimõtteliselt puudulikud on arvestamise alused. Oma olemuselt on need samasugused arvestuslikud kulud ja see peakski nii olema ning sinna arvestuse juurde peaks käima puhver. Peame ise ka käsunduslepinguga konsultante palkama. See juhtimisvõimalus peab meie käes olema, aga see, et teeme seda sellisel viisil ja peame sellelt ka kärpima, kuigi teame, et ei ole midagi kärpida, teeb arvestuse oluliselt absurdemaks. Ma ei kujuta ette, kuidas seda teenust nii osutama hakkame. Meil jooksevad aasta pärast kõik laiali.

V. Kõve: Järgmise aasta kärpe saame ilmset tehtud, aga ei tea, mis saab järgmised kaks aastat. Peaksime täna juba mõtlema, mis saab 2026. aastal. Halb on, kui oleme aasta pärast samas seisus.

A. Parmas: Tuleva aasta jooksul tuleks sellele küsimusele lahendus leida.

E. Kivi: 2025. a eelarve kujundamise osas peaks KHN arvamust avaldama ning saab seejuures anda ka juhised, millest peaks 2026. a eelarve kujundamisel juhinduma. Hea mõte on panna see kirja ja selle üle hääletada.

I. Pilving: 2026. a saab teha seda, mida rääkisin ka juba aasta tagasi 2025. a kohta. Kui tahta kohtus midagi tegelikult kärpida, siis peab tööd vähemaks jääma. Meie põhikulu on personal. Pole võimalik, et teeme sama töö vähema personaliga. Tööd saab vähendada seadusmuudatustega ja see kõik sõltub sellest. Lisaks töö vähendamisele tuleks vaadata ka riigilõive, mille tõstmise võimalus on seni kasutamata. Selle tagasilükkamine on lihtsalt poliitiline tahe.

M. Helm: Viimased 10 aastat, kui ma kohtunikuna tegutsenud olen, ei ole möödunud ühtegi aastat, kus kohtud poleks lisaülesandeid juurde saanud. Ühel korral anti selleks ka lisaraha, aga kõigil muudel juhtudel pole raha kaasa antud.

V. Kõve: Kujundaks siinkohal KHN-i seisukoha järgmise aasta eelarve kohta.

M.-L. Mikli: Seisukoht võib sisaldada ka sisulisi ettepanekuid.

V. Kõve: Mis kujul hääletamisele panna? Meil on konkreetne Justiitsministeeriumi dokument, millest osasid ettepanekuid tõenäoliselt toetatakse, osasid mitte.

I. Pilving: Otsuse projekt on, et anname heakskiidu. Mina olen vastu.

V. Kõve: Mina olen ka vastu.

A. Parmas: Sinna juurde peaks minema ka mõned laused selgituseks, et milles on probleem.

K. Kruusvee: Piltlikult öeldes tahaks esimeestele volitust, millega läheme läbirääkimisi pidama, et meie selja taga on KHN-i seisukoht.

Ü. Kaljumäe: 2025. a-l saab ka veel elu muuta.

A. Parmas: Kuude kaupa jääb arvestusliku raha kasutamata, selles osas on aasta lõikes kindlasti võimalik ümber kujundada.

A. Uritam: Juhul, kui tänane kärbe ära teha, siis see sisuliselt halvab kohtusüsteemi töö ja arengu mitmeks aastaks. Pigem suunata sellisel viisil, et palju asju jääb järjekorda.

K. Siigur: Kui rõhutame seda, et kohtute eelarve kokkuhoiuna tuleb käsitada ka täitmata kohtunikukohtade arvelt kokku hoitavaid summasid, siis tuleb rõhutada ka seda, et 2024. a-l toimunud kohtuniku kohtade täitmata jätmine toob igal juhul kaasa selle, et isegi kui täna kõigile tühjadele kohtadele konkursid välja kuulutada, siis reaalne kohtade täitmine ei ole konkursside pikkust arvestades võimalik enne 2025. a sügist, seega igal juhul hoitakse kohtuniku palgakuludelt 2025. a-l kokku.

V. Kõve: Need lisa kümme kohtunikku tahavad juurde ka juriste ja sekretäre.

J. Sarv: Kui kuulutame kõik konkursid välja, aga paneme ametisse astumise kuupäevaks 1. jaanuar 2026, siis saame seda 2025. a eelarves arvestada.

T. Pappel: Siis hakkame vaidlema, kas saame seda 2025. a kärpes arvestada või mitte ja 2026. a- tuleb ikka kärpida.

V. Kõve: Kui oleme kõik kohtunikud ametisse võtnud, siis järgmisel aastal võime olla olukorras, kus peame hakkama päriselt kohtunikukohti maha võtma.

A. Parmas: Praegu otsustab minister palju summasid ta kuhugi paneb. Kui kohtud on iseseisev eelarveüksus, siis peaksid seda otsustama kohtud, mitte minister. Kui kohtute haldamine ja eelarve haldamine tuleb kohtute endi kätte, siis on uus kohtute arendusnõukogu, kes seda eelarvete ülekandmist otsustab. Seda ei saa siis tulla Rahandusministeerium lihtsalt ära võtma.

V. Kõve: Kujundame dokumendi osas seisukoha. Kes sellisel kujul eelarve kujundamise aluseid toetab? Muud dokumenti meil praegu hääletamiseks pole. Kas video teel osalejad on valmis hääletama?

V. Saarmets: Olen valmis hääletama, aga see hääletamine ei tähenda seda, kas olen kärpega põhimõttelisel nõus. Tahaks hääletada selle üle, mis on tänases reaalses olukorras kohtuesimehed välja pakkunud. Lähtun sellest, kas need ettepanekud on mõistlikud.

T. Vaher: Arutelu oli hästi eelarve tehniline ja tunnen ennast natuke kohmakalt. Võib-olla peaks proovima defineerida, mida täpselt hääletame.

V. Kõve: Me saame hääletada ainult seda konkreetset dokumenti, mis meile on esitatud.

H. J. Terras: Kohtunikke nähakse üldiselt kui hästi mõistlikke ja kaasamõtlevaid inimesi ning patrioote. Kui hääletada, siis hääletage selle paketi üle, mis on täna arutatud, praegu on mitmed mõtted läbi käinud. Praegu on tunnetus, et küll kohtunikud mõtlevad midagi välja. Tuleks anda märku, et mingi hetk tuleb piir ette ja öelda, et see ei ole meie riigi jaoks hea.

V. Kõve: Peame kõigepealt seisukoha kujundama.

T. Saar: Mul on raske kohtuesimeestele midagi ette heita, tehtud on head tööd. Võib olla peaksime üritama vaheajal kokku panna KHN-i seisukoha, mis sellele juurde läheb.

V. Kõve: Formaalselt on see Justiitsministeeriumi ettepanek, mitte kohtuesimeeste.

I. Pilving: Tahtsin ka rõhutada, et eelarve eest vastutab ministeerium. Esimehed aitasid heast tahtest ja see ei delegeeri neile vastutust. Palun, et ükski esimees ei võtaks tema suhtes umbusaldusena, kui eelarve jaotusega ei nõustuta. Ei saa arutada, et vaatame ainult ettepaneku tabeli numbreid ega vaata valitsuse kärpeülesannet. Kärpeülesanne ise on juidinid tekitav. Justiitsministeerium peab vastutama, et õigusemõistmine säiliks nõutaval tasemel ja veenduma, et ülesandeid jagades on see ülesanne ka täidetav.

V. Kõve: Valikud on heas usus tehtud. Probleem on, et lähtekoht on vale, mida saab kärpida ja mida mitte. Tehtud on mõistlikud valikud, aga küsimus on selles, kas peame sellega nõus olema.

T. Pappel: Kohtujuhid lähtusid nendest mängureeglitest, mis ette olid antud. Arvestades, et oleme Justiitsministeeriumi haldusalas ja oli teada, mille arvelt saab kärpida ja mille arvelt mitte, oli see kõige ratsionaalsem otsus, milles kokkuleppele jõudsim. Tahaksime väga, et me ei peaks KHN-i otsuse tulemusena midagi ümber otsustama või ümber hindama. See oli kompromiss, milleni ei jõutud kergelt, aga mis arvestas kõikide kohtute huve kõige ratsionaalsemal viisil. Ehk kuidas jagada kärbet targalt kõigi kohtute vahel nii, et ei tekis ebaproportsionaalset tulemust, kus mõni kohus saab suurema kärpeülesande ja mõni teine väiksema. Selles vaates on harukordne juhtum, kus jõudsim hea

kompromissini, mis ei tähenda, et me aktsepteeriksime neid summasid, mida kärpima pidime. Siin tuleks väga selgelt eristada neid kahte asja.

A. Parmas: Olukord on praegu selline, et tuleb rõõvel, kes ütleb, et võtan seinalt maali, aga sa võid ise näidata, millise. Me ei pea sellega nõus olema. Kiidan kohtuesimehi selles, et nad on parima valiku ilmselt teinud, aga ei ole ratsionaalne, et see põhineb mitte millelgi. Kusagilt tuli mõte, et võetakse 5% ära ning sellel puudub sisu.

V. Kõve: Võiks vormistada KHN-i seisukoha, et me ei nõustu kärpega sellisel kujul. Kärbe on tegelikult osalt juba toimunud.

K. Kruusvee: Toetan Toomase ideed, et kui tahta praegu hääletusele panna, siis tuleb täpselt sõnastada, mida te hääletate. Kui hääletate selle üle, kas nende mängureeglite sees tegid esimehed õige otsuse, siis ootan, et kiidate heaks. Kui otsustate, et mängureeglid olid valed, siis lausa ootan, et jätate kooskõlastamata.

V. Kõve: Katsume deklaratsiooni lõuna ajal sõnastada. Keegi ei heida teile tehtud valikuid ette.

A. Uritam: Täiendav mõte on, et kui kärped ellu viiakse, siis ka kohtusüsteemi taastamine nõuab ressursi. Sellele ei mõtle praegu keegi, kui palju seda ressursi tulevikus vaja on. Minister on pannud kohtusüsteemi teatud piiridesse, aga ise on distantseerunud, soovimata sisuliselt hinnata, mis siin üldse tehtav on. Strateegiline vaade on Justiitsministeeriumil puudu.

M. Helm: Mina kardan sõda. On realistlik, et see võib tulla. Kohtusüsteem on nii õhukeseks viilitud ja kogume riigikaitseesse raha, mida ma mõistan. Kuid riigikaitse ei ole ainult piiril võitlemine. Mis saab inimestest, kellele on vaja aresti kohaldada, kui pole kohtunikke ja kohtumaju, kus seda kõike teha, siis kes seda kõike menetlevad?

V. Kõve: Teen ettepaneku lükata Jõhvi kohtumaja teema 4 punkti aruteluks. Kohtunikukohtade väljakuulutamise on otseselt seotud selle teemaga. Otsuse tegemine on seotud ka sellega, mis saab 2026. a-l.

I. Pilving: Kui nüüd jätame kohad täitmata, siis 2026. a-l peame uuesti need kohad ära andma.

V. Kõve: Miks need samad kohad ei lähe arvesse?

T. Ereb: See tähendab, et peame täitmata kohtade arvu järgnevatel aastatel suurendama.

T. Pappel: Me ei saa neid kohti tagasi.

T. Ereb: Esimese ja teise astme kohtute 2026. a kärpe eesmärk on 3,7 miljonit eurot. Kuidas selle täidame, kui üheks aastaks vähendame kohtunike kohtade arvu ja järgmisel aastal täidame?

V. Kõve: Siis tulebki otsustada vastavalt olukorrale, kas täita või lükata uuesti kärpesse. Kui täidame kõik kohe ära, siis pole mingit valikut.

M.-L. Mikli: Kui kohtuniku kohad on arvestuslikud, siis miks veelgi oodata? Kas mõtled, et äkki ei ole siis enam arvestuslik kulu?

K. Luha: Kui arutame, et ei tohi maju kinni panna, siis tuleb arvestada, et maja ei lahenda asju. Samal ajal oleme nii lihtsalt valmis loobuma kohtunikukohtadest.

V. Kõve: Ei ole, aga küsimus on, kas meil on üldse kellegagi neid kohti täita. Väidan, et tuleks juba selle pärast oodata, et tekiks paremaid kandidaate.

A. Parmas: Sinu riigimehelik mõtlemine on arusaadav, aga riik ei mõtle nii.

K. Luha: Kui see konkurss ebaõnnestub, siis ei tohi oodata järgmise kevadeni.

V. Kõve: Meil ei ole kandidaate. Eksam on kevadel.

A. Uritam: Eesmärk ei ole ju vaielda selle üle, mitu konkurssi oleme täitnud, vaid et ülejäämisel aastal peavad need jääma kärbetest täielikult välja. Kohtud on samasugune oluline asutus nagu Kaitsevägi. Meilt oodatakse täielikku kohtusüsteemi toimimist ka eri- või sõjaolukorras. Eesmärk on välistada järgmiste kärbeta tegemist.

V. Kõve: Arutame lõuna ajal seisukoha üle.

I. Pilving: Hääletaksin ettetoodud dokumendi ära ja siis lisaks põhjendusi.

V. Kõve: Osad tahaksid põhjendusi kohe lugeda.

A. Parmas: Need võiksid koos käia.

V. Kõve: Tuleme teema juurde tagasi pärast lõunat ja teeme otsused.

Saabub Kai Härmand.

3. Töökoormuspunktid maksejõuetusasjades – KS § 41 lg 3 p 4 alusel – Harju Maakohus, Kai Härmand

V. Kõve: Tegemist on hiljem lisandunud päevakorrapunktiga ning see tõusetus, kuna mitmed kohtunikud on leidnud, et KHN on 2024. a mais kehtestanud ebaõiglased töökoormuspunktid, mis hakkavad kehtima järgmisel aastal. Soovitakse otsuse tühistamist paljudes punktides, millest üks puudutas ka maksejõuetust. Kai räägib probleemist lähemalt.

K. Härmand: Mul on hea meel, et saan mure jagada. Räägin kõigepealt lühidalt meetodikast, seejärel probleemist ning pakun lahendusvariante. Töökoormusmeetodika põhineb ajahinnangutel ja kohtunike töömaht on mõõdetav tööpunktidenä. Punkte peaksime saama 1600 aastas, vastavalt töötundidele. Paraku on tõsiasi, et novembrikuuga on enamikel Harju Maakohtu kohtunikest peaaegu 1800 punkti täis. Töökoormusmeetodika puhul võeti aluseks 2015. a punktid. Praeguse meetodika muutmisel on võetud aluseks üksnes mingi osa sellest statistikast. Põhimõtteliselt tähendas loetu KIS-ist seda, kui palju asju on üle tulnud ja kui pikad on menetlused. Süvaanalüüsi, mida töögrupis korduvalt ka Harju Maakohtu poolt paluti teha, ei toimunud. Selle tulemusena muudeti teatud koormuspunktid. Töögrupis oli arutelu selle üle, et maksejõuetuse punktide vähendamised ei ole põhjendatud. Oleme olukorras, kus praegu arutavad maksejõuetuse asju üheksa inimest ning 1. jaanuarist 2025 on nimekirjas viis inimest. Kui vaadata statistikat, mis on eelmise ja selle aasta kohta esitatud, siis on näha, et kohtuasjade arvu tõus ei peatu. Põhimõtteliselt selle aasta 10 kuuga on tulnud sama palju tööd, kui kogu eelmise aasta jooksul. Kohtunikud ei soovi maksejõuetuseasjadele spetsialiseeruda ja me peame need uuest aastast lisama üldisesse jagamisse. See on otseses vastuolus kohtute seadusega, mis ütleb, et peavad olema spetsialiseerinud kohtunikud. Võime tõlgendada, et kõik kohtunikud, kellele neid asju jaotatakse, on spetsialiseerinud kohtunikud, aga see ei ole seaduse mõte. Punktide muudatus on töö sisu ja mahu osa ebavõrdne. Kui kolleeg saab viis tarbijakrediitvaidlust eraldi, siis saab ta vana arvestuse järgi 100 punkti, aga uue arvestuse järgi 26. Kui sama hulk tööd on maksejõuetuses võlausaldajate nimekirja

kinnitamine, siis saab sellest et 5,6 punkti. On ka teatud menetluslikud erisused. Kui vaadata kohtu praktikat, siis põhimõtteliselt tuleb viia läbi täielik hagimenetlus. Mis iganes vaidluse võtame, nt töövõtulepingu vaidlus, siis hagimenetluses saab selle eest 10,4 punkti, kui võlausaldajate kinnitamine, siis 5,2 punkti ehk poole vähem. Ma ei räägi sellest pikalt, et järelevalve menetluses on terve rida tegevusi, mis ei ole eraldi hinnastatud, aga see on omakorda küsimus.

Lahenduseks pakume välja ajutise ja pikema plaani. Ajutine plaan on, et 1. jaanuarist tuleks muuta maksejõuetuse punktide väärtused tagasi. Selleks, et seda ei kuritarvitataks, mis oli punktide ülevaatamise üks põhjuseid. Oleme selles osas Harju Maakohus teinud hea tava kokkuleppe, kuidas neid punkte arvestada ja teen ka pistelist kontrolli, et vaadata, kas hinnangud on olnud õiged. Pika perspektiivi plaan on, et kogu töökoormusmetoodika tuleks üle vaadata. Oleme septembrist alates oma tööaega mõõtnud. Pikk plaan oleks töötada välja järgmise aasta mai KHN-i jaoks korralik töökoormusmetoodika, mis põhineb nii tööaja mõõtmisel, kui ka statistikal ja analüüsil. Harju Maakohus on nõus seda vedama, see ei puuduta ainult maksejõuetust. Meil on inimesed, kes on huvitatud selle metoodika väljatöötamisest.

V. Kõve: Kui need mais kinnitati, siis kuidas see alles nüüd välja tuli?

K. Härmand: See ei ole nüüd alles. Sellest räägiti ka töögrupis ja KHN-is. See ei ole üllatus.

M. Helm: Mind ei võetud tõsiselt siis KHN-is.

A. Asi: Kui teed ettepaneku taastada, kas mõtled täiesti nullseisu või mõtled ainult järelevalvet?

K. Härmand: Formuleerin ümber: muuta selliselt, et on 6,5 punkti põhimenetluse eest ja 4,16 punkti järelevalve menetluse eest.

A. Asi: Maikuus küsiti, kas olen nõus muudatusega. Ütlesin, et olen nõus tingimusel, et kogu süsteem vaadatakse üle. Küsimus ministeeriumile, kui kaugel on suur muudatus.

K. Luha: Uue metoodika tegemisel peab olema ettekujutus, et mida me täpselt teeme. Seetõttu pikka plaani hetkel ei ole ja seda ei teki ka lähiajal. Olen nõus, et sellega peab tegelema. Mis iganes põhimõtted me välja töötame, ei saa muudmoodi, kui peab kohtunike tööaega mõõtma. Need muudatused, aga ei tähenda, et peaksime tegema muudatusi 1. jaanuarist 2025 rakendavas metoodikas. Oleme Liina-Naaber-Kivisooga sellest pikast plaanist rääkinud, aga kaugemale ei ole jõudnud. On väga hea, et Harju Maakohus on juba tegutsenud, aga Harjust üksi ei piisa. Ülevaatliku pildi saamiseks peavad igast kohtust olema valmis kohtunikud oma tööaega mõõtma, peab olema kõigile üheselt selge, mis need ülesanded on, mida me mõõdame. Astridil on õigus, et see ei ole vaid tsiviilkohtumenetluses muudatuste tegemine, vaid ka kriminaalkohtumenetluses, et need oleksid võimalikud ühetaolised. Praegu on kriminaalis metoodika teisiti üles ehitatud. Samas peab meeles pidama, et kõik muudatused saavad alguse kunagi mõõdetud ajast. Nüüd tehtud muudatuste käigus hindasime, kas tsiviilasjade omavaheline suhe on õigustatud. Töögrupis oleme korduvalt rääkinud, et asjade statistiline analüüs ei anna ette pilti, kui palju kohtunikul realselt aega kulub. See ongi kohtunike hinnang, kui palju aega millelegi kulub ja kuidas tsiviilasjad omavahel peaksid olema suhestatud. Ma pole nõus sellega, et maksejõuetuse asjade töömaht on vähenenud. Kui praegu jaotatakse kohtunikule maksejõuetuse asi, saab ta kohe 6,5 punkti. Leidsime, et muutunud seaduse tulemusel ei ole selline koormuse jagamine õigustatud, sest järelevalve menetluses teeb kohtunik väga palju tööd. Praegu on metoodika üles ehitatud selliselt, et kõikide järelevalvemenetluste töömaht kajastub kohe põhimenetluses. Punktid saadakse kohe tsiviilasja jagamisel, sõltumata sellest, kas sellele järgneb järelevalvemenetlus või mitte. Kohtunikud leidsid, et pankrotimenetluse osas ei ole see õigustatud. Muutunud seaduse mõte on, et järelevalve muutuks tõhusamaks, mistõttu eraldasime põhimenetluse, kus suur hulk asju ei lõppegi pankroti väljakuulutamisega. Maksejõuetuse põhimenetluse eest saab 3,12

punkti ja järelevalvele 4,16 punkti, ehk kokku 7,28 punkti, mis on suurem kui praegune 6,5 punkti. Nõuete tunnustamise osas käis suur vaidlus. Nõuded niisugusel kujul on ülehinnatud, seda oli näha jagamisest, mis läks tasakaalust välja, seega pole nõuete tunnustamisele nii suure väärtuse omistamine õigustatud. Pikkade vaidluste tulemusel otsustasime, et nõuete tunnustamise menetlused saab tõstetud tarbijakrediidi väärtuseni, milleks on 5,2 koormuspunkti ning sellele lisati klausel, et ühest õiguslikust alusest tulenevat nõuded grupeeritakse ühte menetlusse. See tundus praeguse meetodika vaates õiglane, mitte õiglane pikas perspektiivis. Samamoodi saneerimisvaidlustes leiti, et saneerimisjärelevalve on ka väga mahukas, aga ei ole mõistlik eristada põhimenetlusest, sest enamuse kohtusse saabuvaid saneerimisasju ikkagi lõpeb saneerimise algatamise ja järelevalvega. Seal tõstisime menetluse väärtust 7,8 punktilt 9,36 punktile. Uue meetodika välja töötamine on vajalik, aga sel aastal ei ole paraku jõudnud sellega tegeleda. Olen nõus panustama, kui kutsutakse kokku teine töögrupp.

V. Kõve: Mis on ministeeriumi vaade? Kas muudame töökoormuspunktid ära või ei?

K. Luha: Töögrupi vaatest ütlen, et muutmine ei ole põhjendatud.

T. Talviste: Olin ka töörühmas. Minu arvates töögrupis kokkulepitu on igati õiglane ja vastab sellele, mis tegelikult toimub. See, et Harju Maakohus on oma asjade jagamisel arvestanud järelevalvet erialdi, tingibki selle, et need numbrid teisiti. Meie kohtus ei ole arvestatud järelevalvemenetlust.

K. Härmand: Nendes numbrites ei ole järelevalvet sees.

T. Talviste: Võime suures plaanis kõik ümber vaadata, aga minu arvates on meetodika õiglane.

L. Naaber-Kivisoo: Toetan pika plaani vaadet väga. Töökoormusmeetodikat ei ole see aasta ka mina kahjuks suutnud laual hoida. Ma ei ole nõus, et sellega peaks tegelema meie analüütikud. Seda peaks eest vedama Justiitsministeerium ja meie aitame kaasa. Täna veel haldab Justiitsministeerium esimese ja teise astme kohtuid. Kogu meetodika muudatusi tuleb vaadata selliselt, et kui punkte muudame, peame vaatama, kuidas see kõike muud muudab. Me ei tea seda. See ei oleks nende inimeste suhtes õiglane, kes ei tegele maksejõuetusega. Meil on rohkem kohtunikke vaja, et see töö ära teha. Praeguse meetodika muutmist mina ja Viru Maakohtu maksejõuetuse kohtunikud ei toeta hetkel.

K. Härmand: Minu kriitika pole töögrupi suunal. Konsensuslikult ei oldud töögrupis muudatustega nõus. Mis puudutab Pärnu ja Viru Maakohtu mõtet, siis teeks vahet selles, et Pärnus ja Virus tegeletakse ainult füüsiliste isikutega ja järelevalve on teistsugune. Ei ütle, et see on vähem koormavam, aga Tallinna ja Tartu Maakohtud tegelevad juriidiliste isikutega, kus on oluliselt intensiivsemad vaidlused ja oluliselt intensiivsem järelevalve pärast pankroti väljakuulutamist. Tahan rõhutada, et kui me olukorda ei muuda, siis järgmine aasta on Harju Maakohtus viis kohtunikku maksejõuetusele spetsialiseerunud ja võib-olla varsti pole kedagi, kes sellega tegeleks.

M. Helm: Meie päevakord on sõnastatud naljakalt – võtame teadmiseks. KHN peaks selle heaks kiitma või mitte. Kui ise ei vii läbi pankrotimenetlust, siis ei saa aru, mis järelevalvest jutt on. Seal on terve rida määrusi. Otsustan, kes on võlausaldajad, kinnitan jaotusskaala, kinnitan täituritasud jne. Tegelik töö algab järelevalvemenetlusest ja see on suur töö.

A. Uritam: Toetan seda, et punktid tuleb kiiresti üle vaadata. Punktid, mida kohtunik pankrotimenetluse raames saab, on väikesed, nt võrreldes samaväärse asjaga hagimenetluses. Probleemi lahendamiseks punktide muutmise ei piisa. Segadus algas eelmisel aastal. Täna tuleks nende inimestega rääkida ja neid motiveerida, et nad oleksid nõus maksejõuetusega edasi tegelema.

T. Vaher: Ei saa tegelikult aru arutelust, kas pankrotimenetlus annab suure või väikse koormuse. Olen ka neid asju teinud, kuigi vähe. Mõni kaasus on võtnud vähem aega, mõni kuid ja aastaid ning need ei

ole omavahel võrreldavad. Kuidas, näiteks vaielda, kui palju maksab maja – kas räägime suvilast mereääres või tohutust kompleksist. Siin ei ole muud lahendust, kui et koormus peab olema diferentseritav sõltuvalt asja mahust. Ei ole võimalik leida ühte keskmist kõigile sobivad koormust.

M. Vahing: Peame süsteemi pikas perspektiivis ümber tegema, kui tahame tööd õiglaselt jagada. Tartu Maakohtu maksejõuetusosakonnas pole lõpuni üksmeelset seisukohta, aga meie ei toeta Harju Maakohtu ettepanekut.

V. Kõve: See on igipõline teema, kuidas mõõta kohtuniku tööd. Kuidagi peab seda tegema ja ressursi jagama. Lühidalt öeldes 1. jaanuarist läheb Harju Maakohtus maksejõuetuse asjade lahendamine halvemaks.

K. Luha: Kindlasti läheks Harju Maakohtus olukord paremaks, kui leiame sinna võimalikult kiiresti kolm tsiviilosakonna kohtunikku. KHN-iks valmistudes rääkisin Tartu Maakohtu maksejõuetuse osakonna juhataja Hiie Lindmetsaga, kes ütles, et praegune süsteem vajab muutmist ja kõik tahaksid saada rohkem punkte, aga täna on meil vähemalt teadmine, et punktid põhinevad varasemal hindamisel. Nii kaua, kuni uut metoodikat ei ole, hoiame seda loogikat. Olen saanud mõnelt kohtunikult küsimusi, miks nõudeid eraldi registreeritakse, et tegelikult peaks see kõik olema põhimenetluse sees ja eraldi nõuete tunnustamise menetlusi ei peaks tegema. Ka selliseid arvamusi on. Praegust süsteemi me sama metoodikaga paremaks ei tee.

V. Kõve: Kas oleme liikumas uue metoodika suunas?

K. Luha: Ma ei ole täna valmis sellest rääkima. Saaksime järgmiseks KHN-iks põhilalused paika.

V. Kõve: Harju Maakohtule on siit täna sõnum, et teised kohtud ja Justiitsministeerium ei toeta 1. jaanuarist rakenduvat metoodika maha võtmist.

K. Härmand: Küsimus on, kas KHN toetab.

V. Kõve: Meil on raske hinnata, kui suur töö see on. Me peame kedagi usaldama. Käigu pealt me seda muutma ei hakka.

A. Asi: Ettepanek, et järgmiseks KHN-iks tuleks vaadata detailselt praegune punktiarvestus üle.

V. Kõve: Kes vaatab?

A. Asi: Võime maakohtute pankrotikohtunikega selle üle vaadata ja sõnastada ettepanekud muutmise osas. KHN-il tuleks seada ministeeriumile tähtaeg, mis ajaks tuleb uus metoodika välja töötada ehk suure plaani ettepanek. Näiteks järgmine sügis.

A. Uritam: Põhiline probleem on, et töökoormuspunktid ei tugine millelgi objektiivsel. Täna lähtudes mõeldaksime oma tööaega, aga me töötame kõik eri kiirusega. Metoodika ülevaatamine lähtuvalt aja hindamisest on vale. Lähenemine peaks olema teine.

M. Helm: Meil on raske seisukohta kujundada, kui ise seda valdkonda ei tee. Kas 7,02 tunniga on võimalik need 10–15 määrust valmis teha ja saalis istung läbi viia?

K. Luha: See, milliseks uus metoodika kujuneb, on töögrupi sisemine arutelu. Kui KHN tahab anda ülesande vaadata maksejõuetuse punktid üle, siis seda saab teha ikkagi tööühm, mitte ainult maksejõuetuse kohtunikud, kes näevad ainult maksejõuetuse asju. Selleks, et me Harju Maakohtu

murest paremini aru saaksime, siis saame töörühmaga koguneda ja maksejõuetuse teemad uuesti üle vaadata.

V. Kõve: Kas lepime kokku, et järgmisel KHN-il saame töögrupi metoodika ja maksejõuetuse osas teema uuesti lauale võtta?

K. Luha: On põhjendatud, et see on KHN-i arutelu.

V. Kõve: Teema on järgmine kord päevakorras ja selleks ajaks on maksejõuetuse teema eraldi üle vaadatud.

J. Sarv: Olen saanud ka kriitikat selle süsteemi kohta. Kas ei võiks teha kompromissi ja panna kahe variandi aritmeetilise keskmise?

T. Talviste: Praegust metoodika põhja töötati välja viis aastat. Praegu kolme kuuga ei tee asja valmis.

V. Kõve: Järgmiseks korraks peaks tekkima plaan, kuidas edasi minna.

L. Naaber-Kivisoo: On metoodika tipud ja keskmine. Meil kõigil on emotsioon oma raskete asjadega. Ei väida, et Harju Maakohtu probleem pole tähtis, aga süsteemi tuleb vaadata kui tervikut, muidu tõusetub uus valdkond esile. Ka näiteks perekonnaasjades on väga raske. On vaja pikka vaadet.

V. Kõve: Ma ei teeks praegu käigu pealt otsuseid, lisaks ei ole mõistlik ühe teema pärast mais tehtud otsust tervikuna edasi lükata.

M. Helm: Teen ettepaneku hääletada uute punktide andmise pankrotijärelevalve osas.

K. Luha: Mina tõin töögrupi eest teised punktid lauale., Milliseid punkte siis hääletaksite?

J. Sarv: Praegu on tehtud Harju Maakohtust muudatusettepanek ja paneks selle paberi hääletamisele.

K. Luha: Seal ei ole ajahinnangud tegelikult kirjas nii, nagu metoodikas päriselt on.

L. Naaber-Kivisoo: See ettepanek ei ole ka väga selge.

V. Kõve: Hääletame, kas tuleme märtsis selle teema juurde tagasi. Töögrupp peaks seda arutama kõigepealt.

I. Pilving: Lisada, et KHN möönab, et mingi probleem võib olla. Kui tehakse juhtimisotsuseid, siis võetaks seda võimalikku viga arvesse. Metoodikaga peaks kaasas käima, et see pole lõplik tõde. Numbreid ei tohi liiga tõsiselt võtta, kui see tekitab pingeid.

V. Kõve: Paneme hääletusele, et KHN ei toeta praegu töökoormusmetoodika muutmist ja Justiitsministeerium toob järgmiseks KHN-i istungiks uuesti arutamisele pikema plaani.

K. Luha: Saaks lisada, et selleks ajaks on uue metoodika kondikava paigas.

KHN-i liikmed hääletavad ettepaneku üle, mille kohaselt KHN ei toeta mais 2024 kinnitatud töökoormusmetoodika muutmist ning Justiitsministeerium koostab metoodika ülevaatamise pikema plaani, mida arutatakse järgmisel KHN-i istungil.

Poolt: 9

Vastu: 1

Erapooletuid: 0

Otsus: KHN ei toeta praeguse töökoormusmetoodika muutmist. Justiitsministeerium koostab metoodika ülevaatamise pikema plaani ja analüüsib maksejõuetusajade töökoormuspunktide põhjendatust. Teemat arutatakse uuesti järgmisel KHN-i istungil.

Lahkuvad Kai Härmand, Virgo Saarmets ja Toomas Vaher.

Paus 12.48–13.31.

Saabub Toomas Vaher MS Teamsi vahendusel.

Jätkub päevakorrapunkti nr 2 arutelu.

V. Kõve: Üritasime varasemalt kõlanud mõtted koondada ühiseks dokumendiks. Varem on tehtud seda kirjaga Vabariigi Valitsusele, mõtlesime saata väljavõtte ka Riigikogu rahanduskomisjonile.

Toimub ühiselt Vabariigi Valitsusele ja Riigikogu rahanduskomisjonile edastatava seisukoha sõnastamine seoses esimese ja teise astme kohtute 2025.–2027. aasta eelarvega. KHN-i liikmed ja kohtuesimehed teevad ettepanekuid sõnastuse muutmiseks.

V. Kõve: Mõte on, et ei tohiks teha kärpeid, mis meie võimekust vähendavad, saab teha mõistlikke kärpeid.

T. Pappel: Mida me tahame neilt?

V. Kõve: Me edastame pöördumise, mille alusel saate Rahandusministeeriumisse minna.

M.-L. Mikli. Praegu on KRAPS-i palgaindeksi taastamise muudatus valituses. Võib tekkida ebakõla, kui saata välja kiri, milles paluda, et kärbet ei arvestataks, aga teisest küljest on neil ees eelnõu, milles soov palgad taastada.

I. Pilving: Kehtiv seadus ütleb, et kärbe on tehtud ja oleme reaalselt selle kärpega elanud peaaegu aasta. Kui KRAPS taastatakse, siis on olukord teine, siis on kohtutelt juba kärbitud summa väiksem, aga see ei muuda põhimõttelist probleemi. Kui kulusid ei taheta vähendada, siis tuleb tööd vähendada.

V. Kõve: Kes toetab seisukohta, et me ei toeta eelarve põhimõtteid, arvestades neid põhjendusi, mille praegu ühiselt sõnastasime.

KHN hääletab seisukoha üle, millega ei toetata esimese ja teise astme kohtute 2025. a eelarve kujundamise aluseid, sõnastuse sobivuse osas.

Virgo Saarmetsa asemel osaleb hääletamisel Sten Lind.

Poolt: 9

Vastu: 0

Erapooletuid: 1

Toimub uuesti arutelu kohtunike konkursside osas.

V. Kõve: Mis on KHN-i sõnumid kohtunikukonkursside osas? Olen ise ka kahevahel. Kuidas kuulutame konkursid välja olukorras, kus me ei tea, mis edasi saab?

A. Parmas: Minu arvates käivad asjad praegu valepidi. Ümberkorraldused, mis võimaldaksid teistsugust töökorraldust, on tegemata. Kõigepealt peaks tegema muudatused sisuliselt ära ja siis saab öelda, et kohtunike arv on väiksem.

V. Kõve: Kui täidada kohtunikukohad ära, siis võid hiljem olla olukorras, kus neid kümme ikka vaja ei ole ja siis on väga keeruline ümberkorraldusi ellu viia. Avaldage arvamust.

A. Parmas: Muudatused pole veel tehtud. Ettepanek välja kuulutada praeguse seisuga nii palju kohti, kui vaja. Konkursi tulemus ei sõltu sellest, kas on välja kuulutatud või mitte. Võivadki läbi kukkuda.

V. Kõve: Kaupo Paali palve oli edastada sõnum, et tsiviili osas mitte välja kuulutada veel. Tahetakse teha eeltööd kandidaatide leidmiseks.

E. Kivi: Taolise olukorra jätkumisel inimeste motivatsioon kandideerida väheneb.

J. Sarv: Pooldan ka põhimõtteliselt konkursi välja kuulutamist. Tsiviili kohtade täidetavuse osas ei oska ma kaasa rääkida, aga Tartu Ringkonnakohtu kriminaalkolleegiumi koht on võimalik täita.

M. Helm: Neid kandidaate on otsitud juba vähemalt paar aastat. Mina arvan, et neid kandidaate on. Neid, kes nimetatud on, on päris head kandidaadid.

L. Naaber-Kivisoo: Ei näe, mismoodi saame hakkama ilma selleta, et me ei konkursse välja ei kuuluta. Mõte, et suuname Pärnu süüteo kohtunikud Virru ei ole mõistlik. Kindlasti tuleb konkursid välja kuulutada. Praegu anname sõnumi, et meil ei ole süsteem, kuhu tahad tööle tulla. Kui eelmise segaduse tekitas Justiitsministeerium, siis nüüd on seda tegemas Riigikohus.

V. Kõve: Küsimus on rahas.

L. Naaber- Kivisoo: Minul on küsimus ka kohtuasjades.

V. Kõve: Küsimus, kas ülejäänud personali perspektiivi kaotame ära. Liigume praegu sinna suunda, et ainult kohtunikud on kohtus.

L. Naaber-Kivisoo: Külli, kas tead palju 2026. a-l võib potentsiaalselt veel kohtunikke pensioneeruda? See probleem ei ole veel läbi.

K. Luha: Peast praegu ei tea, aga seda on lihtsalt võimalik välja selgitada. Meil on praegu olukord, kus Harju Maakohus kurdab, et töökoormusmetoodika on halb ja on suur töökoormus. Metoodika ei vähenda töökoormust, seal võiks täna juba varsti olla tööle asunud kaks kohtunikku. Enne ei olnud kärpeülesanne selge, aga nüüd on ja kuulutame need kohad nüüd välja.

T. Pappel: Mina paluksin Tartu Ringkonnakohtusse konkursi väljakuulutamist nii kriminaal- kui ka tsiviil kolleegiumi. Järgmisel aastal tekib kaks vaba kohta ja on tugevaid kandidaate. Kohtunikukoht on meil kohtusüsteemis kõige suurema lisandväärtusega ning neid kohti tuleb hoida. Kui kusagilt kärpida, siis saab hakata kärpima ehk madalamal seisvast personalist, kui rääkida tööjõukärbetest. Nemad õigust ei mõista ja peame tagama ikkagi kohtunike olemasolu. See on see, mis meid edasi viib. Siin ei saa tekkida küsimust, kelle vahel valida ka tulevaste kärpete osas. Kui Rahandusministeerium tõesti ei ole nõus arvestama kärpet kohtunike kohtade arvelt, siis peame tegema muid kärpeid. Kui me neid kohtunike kohti ka ei täida, siis on see sisuliselt topelt kärbe.

V. Kõve: See on õige. Selles olukorras, kui ministri määruse muutmise jääb tegemata, siis sisuliselt on see ikkagi topelt kärbe. Mina olen seda kogu aeg sidunud ministri määruse muutmisega järgmiseks aastaks, et kärbe saaks tehtud.

A. Asi: Harju Maakohtu vaates on juba täna võimatu kohti mitte täita. Kui jätta need viis kohta veel täitmata määramata ajaks, siis peavad hakkama teised kohtud HMK asju lahendama. Peame mõtlema, milliseid sõnumeid me välja anname. Kui anname ise tonaalsust, et pole kedagi võtta, siis ei tulegi keegi kandideerima. Kui vaatan Harju Maakohtu numbreid, siis 2027. a-l tekib veel kolmel kohtunikul õigus pensionile minna. Sealt edasi veel 2028. ja 2029. a-d. Hirmu, et pärast seda liikumist ei toimu, kindlasti ei ole. Lisaks teame, et nooremad kolleegid ei pruugi siin pikalt enam töötada, kui koormus läheb suuremaks. Harju Maakohtus on koormused ebamõistlikud ja me ei taga korra kohast õigusemõistmist, kui kohad pole täidetud. Oleme olukorras, kus ei tule seadusemuudatusi, mis töökoormust vähendaks ja ka erinevate tehnoloogiate väljatöötamise osas ei ole praegu plaane.

Ü. Kaljumäe: Toetan Tiina mõtet, et juhul, kui ministri määruse muudatust ei aktsepteerita, siis saab Rahandusministeeriumiga kohtumine kokku leppida, et saaks selgema info. Saab otse algallikast võimalusi kuulda.

V. Kõve: Võiksite tõesti kohtuda.

T. Saar Suures plaanis tahaks toetada kohtade täitmist. Mina ei tea, et üheski kohtus täna midagi teha ei oleks. Numbrid näitavad pigem seda, et menetlustähtajad on juba pikenemas. Ka kohtute esimeeste jutt näitab, et olukord on ilmselgelt halvem, kui numbrid näitavad. Kohtutel on ilmselgelt tööjõudu vaja. Kui on võimalus, et võib-olla täitmata kohtunike kohtade vahendite arvet on võimalik arvestada kärbet, siis selle võimalusega võiks arvestada. Nii kaua on võimalik konkursse veel tagasi hoida, kuni on selgus majas.

K. Luha: Me hoiame tegelikkuses ka praegu konkursi tagasi. Minister on andnud oma heakskiidu sellele, et täidame kolm kohta Viru Maakohtus, kolm kohta Harju Maakohtus ehk kokku kuus tsiviilkohtuniku kohta. Pluss Tallinna Ringkonnakohtu tsiviilkolleegiumi koht, mis võib tuua kaasa mõnest maakohast tsiviiliosakonna koha täitmise vajaduse ning veel üks Tartu tsiviili ja kriminaali koht. Praegu jäävad ootele veel Viru ja Harju kohad, pluss võimalikud kohad, mis võivad tulla, kui ringkonnakohtute kohad täidetakse esimese astme kohtute kohtunikega ning ka Tallinna Halduskohtu koht. Varu, mida kärpida, on olemas. Ma ei näe võimalust kohti mitte täita olukorras, kus räägime, et menetlusajad pikenevad ja kohtunike koormus on suur.

T. Pappel: Meie kohtus on kolm kohtuniku, kellel on täitunud 30 aastat kohtuniku staaži ja vähemalt üks on öelnud, et ta kaalub pensioneerumist ja ei ole välistatud, et neid tuleb veel.

V. Kõve: Käige Rahandusministeeriumis enne ära ja siis tehke oma otsused.

A. Asi: Harju Maakohtus on kohtunikke, kes on huvitatud roteerumisest. Üks kohtunik soovib minna Tartu Ülikooli õppejõuks ja ma lihtsalt ei saa seda nõusolekut anda. Samas oleme hädas, et Tartu Ülikoolis pole õppejõude. Pärast viimast korda, kus andsin nõusoleku kohtunikul Justiitsministeeriumisse minna ja koha täitmiseks välja kuulutatud konkurss tühistati, ei anna ma enam nõusolekut.

M. Agarmaa: Meie mure on, et meie hinnangul pole ministril üldse kaalutusõigust otsustada, kas konkurss välja kuulutada või mitte. Kui on vabad kohad, siis tuleks konkurss välja kuulutada. Kui on arvutused, mis näitavad, et kohtunikke pole nii palju vaja, siis tuleks muuta määrukes kohtunike arvu. Meile jõudnud kaebustest ei ole mul küll tunnet, et kohtunikke oleks liiga palju. Pean tihti vastama, et kuigi teie kohtuasjaga ei ole väga pikalt tegeletud, siis mõistlik menetlusaeg ei ole veel ületatud. Neid tuleb järjest ja selles osas on natuke paha tunne neid vastuseid teha. Leian, et võiks kohad välja kuulutada, aga saan aru ka murest, et kui ei ole võtta sinna pädevaid inimesi, siis ei pea neid kohti täitma ja konkurss tuleb luhtunuks kuulutada.

Saabub Virgo Saarmets MS Teamsi vahendusel.

Päevakorrapunkti nr 2 otsus: KHN ei toeta esimese ja teise astme kohtute 2025. a eelarve kujundamise aluseid ning Vabariigi Valitsusele ja Riigikogu rahanduskomisjonile edastatakse vastav KHN-i seisukoht.

4. Justiitsministri 27. oktoobri 2005. a määruse nr 46 „Maa- ja halduskohtute kohtumajade täpsed asukohad ja teeninduspiirkonnad ning ringkonnakohtute asukohad” ning justiitsministri 27. oktoobri 2005. a määruse nr 47 „Maa-, haldus- ja ringkonnakohtu kohtunike arv ja jagunemine kohtumajade vahel” muutmine – KS § 41 lg 1 punktide 3 ja 4 alusel – kohtudirektorid, Justiitsministeerium, Külli Luha

V. Kõve: Määrus hõlmab muudatusi Pärnus ja Põlvas. Saan aru, et siin on samad muudatused, millest meil eelarve kavas juttu oli ja mille osas kellelgi vastuväiteid ei olnud. Kas midagi on veel lahendamata?

K. Luha: Nii palju on, et kohtud oma eelarve osas ei teinud ettepanekut Tallinna Halduskohtu Pärnu kohtumajas tuua kohtunikukoht Tallinna kohtumajja.

K. Kruusvee: Eraldi maja pole füüsiliselt ka täna. Majal on kaks silti, siiani oli seal kohtunik, aga nüüd kohtunikku enam ei ole, kuid osad inimesed jäävad sinna. Kas inimeste pärast panna Kuninga majale kaks või üks silt, olen mõlema lahendusega nõus, aga mõõnan, et vajadust Tallinna Halduskohtu Pärnu majale pole, seda põhjusel, et seal ei lahendata ainult Pärnu asju, vaid juba ammu üle-eestilisi asju. Sümbolina võib silt Kuninga maja küljes olla.

V. Kõve: Praegu on eelnõus, et seda pole. Kas ministri määruste kohta on midagi öelda? Kas loeme põhjendatuks Põlva maja ja Pärnu ühe maja sulgemise?

KHN-i liikmed hääletavad justiitsministri 27. oktoobri 2005. a määruse nr 46 ning justiitsministri 27. oktoobri 2005. a määruse nr 47 muutmise osas.

Poolt: 10

Vastu hääletamist ei toimunud.

Toimub arutelu Jõhvi kohtumaja sulgemise ja sellega seotud pöördumiste osas.

V. Kõve: Mis plaanid on seoses Riigikohtule ja Justiitsministeeriumile esitatud pöördumistega? Ka meedias on palju sel teemal räägitud. Kõige enam on olnud juttu Jõhvi kohtumajast, aga on mainitud ka Rapla kohtumaja ja Tallinna Ringkonnakohtu maja. Mida Jõhvi pöördumistele vastata, sinna on veel üks pöördumine lisandunud?

E. Kivi: Praegu on seoses Jõhvi kohtumaja sulgemisega esitanud pöördumised Jõhvi Vallavalitus, Jõhvi Vallavolikogu, Kohtla-Järve Linnavalitus, Viru Maakohtu kohtunikud, Ida-Viru Omavalitsuste Liit, Toila Vallavolikogu. Ministrile on esitanud ka arupärimised Keskerakonna ja EKRE saadikud.

V. Kõve: Kuna Jõhvi kohtumaja on eraomaniku maja, siis kui palju siin võib olla majanduslikku huvi seda maja kaitsta?

M. Metsoja: Seda siin ei ole. Pigem on kohalike omavalitsuste ja selle piirkonna inimeste õigluse tunnetuse küsimus – riik kaugeneb ja tahab piirkondades alustalad sulgeda.

V. Kõve: Kui asjad lähevad nii, nagu nad praegu on, siis Jõhvi kohtumaja sulgemine oleks ees aasta pärast. Seal käib rahvast vähe. Kas täituvus on ajas muutunud? Kuhu kohtunikud ümber paigutatakse?

L. Naaber-Kivisoo: Enamasti paigutatakse Narva kohtumajja. Ei pea muretsema, et Jõhvi kohtunikel pole kuskil tööl käia, siin on teised mured. Maja kinni panemine ei ole eraldi suur projekt, see on kõikidest kõige halvematest valikutest natuke halvem variant. Selle arvelt me päästame inimeste töökohad. Miks Jõhvi? Üürileping on lõppemas ning üürisumma on suur. Keegi ei soovi meist vastanduda. Olen samuti Jõhvi kohtunikega nõus, et maja ei tohiks kinni panna, aga kuna meil on kärpe ülesanne, siis vaadates kõiki teisi võimalusi, siis seal majas asuvate 10 juristi koondamisel jääb ikka kärpeülesande täitmisest raha puudu.

V. Kõve: Kui palju on kohtupersonali Jõhvi kohtumajas kokku?

L. Naaber-Kivisoo: Umbes 40.

S. Kaljumäe: Jõhvi kohtumajal on omaette julgeoleku ja regionaalne otstarve. Meilt töötab seal üks kohtunik ja neli ametnikku, rohkem seal püsivalt inimesi ei ole, kes ruumi vajaks. Kuna jagame asju kohtute üleselt, siis meie tegevuspiirkond on natuke üle poole Eesti territooriumist. See tähendab seda, et kui sõita Tartust Jõhvi ja vastupidi, on see suur vahemaa. Ma ei ole sulgemise vastu, kui see päästab meid kärbetest. Kui valikuid pole, siis see on tõesti halvimatest natuke parim valik. Samas leian, et halduskohus peaks olema seal esindatud mingite pindadega. Need ei pea olema kohtusaalid, see peaks olema koht, kus inimene saab kohtuga suhelda. Ta võitleb seal ju avaliku võimuga ning näotu on panna inimest Jõhvist sõitma Tartusse.

V. Kõve: Kui palju on prokuratuuril seal inimesi?

A. Parmas: Meie jaoks on Jõhvi Viru kõige olulisem keskus. Inimesi on üle 20 ja niisama lihtsalt ära minna ei saa. Siin on mitu argumenti. Julgeoleku mõttes ei tohiks riik põhimõtteliselt teha ühtegi liigutust, mis Ida-Virumaal riigi kohalolu vähendab. Oleme juba liiga palju teinud ja loome ise autonoomse rahvavabariigi jaoks võimalusi. Ei heida Liinale ette, kuna kohtutele on seatud ebarealistlikud kärpeeesmärgid. Meil on hetkel ka Jõgeval ühele inimesele palju ruutmeetreid, meil ei ole seda vaja, aga saan aru, et kohus ei kavatse hetkel Jõgevalt kuhugi kolida. Kui kohus Jõhvist lahkub, siis meil on kindlasti Jõhvis ruume vaja ja peame leidma teise kohta. Ka meie lepingute osas tuleb pikalt ette teatada. Eelistatud variant on, et jätkaksime seal, kus me praegu oleme, kuna muid variante väga võtta pole. Meie jaoks pole valik kolida Narva või Rakverre. See on jällegi see koht, kus küsida, miks sellise asjaga peame tegelema mina ja kohtuesimees. Sellega peaks tegelema ministeerium ja leidma lahenduse ning kui vastavalt lahendusele on vaja kuskile ümber kolida, siis kolime. Kui kohus sealt ära läheb, oleme meie prokuratuuris kehvast olukorras. Ka näiteks Jõgeval on lepingu ülesütlemise tähtaeg 2 aastat. Võime minna, kui ministeerium leiab lahenduse. Ministeerium aga ütleb, et kärbe on tehtud juba järgmisest eelarvest ja asutused peavad ise edasi vaatama.

V. Kõve: Mis on ministeeriumi seisukoht ja poliitiline suund? Minister Piret Hartman lubas selle teema veel ka valitsusse viia.

M.-L. Mikli: Ei tea. Piret Hartmani esitatud teema arutamine pidi eile olema kabinetis, kuid mulle teadaolevalt see ei jõudnud sinna. Muuhulgas oleks see ka ebasobiv olnud, kuna eile ei olnud ka meie ministrit kabinetis. Regionaal- ja Põllumajandusministeerium esitas valitsusse otsustamiseks, et ministeerium peab vastava otsuse, mis puudutab maju, kooskõlastama Regionaal- ja Põllumajandusministeeriumi ja Rahandusministeeriumiga. Justiits- ja digiministril on ainus kohustus kooskõlastada kohtumajade sulgemine KHN-iga. Surve on praegu suur.

V. Kõve: Mida pöördumistele vastate? Oodatakse KHN-ilt sõnumit. Me ei oska seda anda.

A. Uritam: Kohtunike ühingule on samuti esitatud pöördumisi. Tehtud on ettepanekud, et ühing kohtuks maakohuga ja arutaks alternatiive. Pole juhatuses seda arutanud veel. Inimene kirjutas täiendavalt, et Jõhvi kohtumaja ei tööta vaakumis, vaid toob koostööd mitmete asutustega. Ta osundas ka, et võiks

leida teise üüripinna, kus on paremad tingimused ning vahetus läheduses on kaks maja. Tunnetus on, et äkki peaks leidma odavama pinna.

M. Metsoja: Meil ei ole ruumi probleemi, meil on raha probleem. Alternatiivsed lahendused tähendavad, et tuleb ikkagi leida vahendeid mujalt. Meil on võimalik samas majas teha omanikuga erinevaid kokkuleppeid. Leping saab läbi 2025. a lõpuga. Meil on kaks võimalust ja teemegi nende vahel valiku. Ootame ka häid alternatiivseid ettepanekuid.

L. Naaber-Kivisoo: Mida me arutame kohtunike ühingu olukorras, kus meil kummalgi pole raha? Kahjuks ei taha minu kolleegid aru saada, et see pole minu ja kohtudirektori projekt, meil pole isiklikku soovi maja kinni panna. Jah, me võime kolida Eesti Energia või maavalitsuse majja või kuhu iganes, aga see tähendab, et uue üüripinna arvelt koondame paar juristi. Maja sulgemise mõte on, et kärbe on piisavalt suur, et säästa juriste. Ka edasilükatud kohustused tuleb kinni maksta. Sulgeksime kohtumaja 2026. a alguses.

A. Uritam: Ilmselt inimestel ei ole piisavalt infot, miks sellised otsused on tehtud. Inimestele tuleb veel selgitada. Võib olla peaksime ikkagi kogunema ja vaatama äkki on mingid alternatiivid.

M. Metsoja: Alternatiiv on 20 inimest lahti lasta.

L. Naaber-Kivisoo: Oleme seni vaadanud esimest ja teist kohtuastet tervikuna. Jõhvi kohtumaja 9 kohtunikku kogu kohtusüsteemi vaatest ei hakka seda kärbet juhtima. Vastutus lasub KHN-il ja Justiitsministeeriumil. Kommunikatsiooni osas jään eriarvamusele, siin võib alati rohkem või vähem kommunikeerida. Ma vaatan ka KHN-i poole, et mida siis teeme.

V. Kõve: See on väga oluline teema. Selleks, et maja sulgema minna, peaks need esialgsed otsused olema järgmise või ülejärgmise KHN-i päevakorras.

L. Naaber-Kivisoo: Seda tulebki hakata märtsi KHN-is otsustama, kuna see tähendab Narvas ümberehitusi, et need 50 kohta sinna teha.

V. Kõve: Peame vaatama siinkohal siiski Justiitsministeeriumi otsa.

A. Parmas: Prokuratuuri jaoks ei ole see maja sulgemine, meie peame Jõhvis edasi töötama. Kui kohus peaks sealt taanduma, siis tähendaks see prokuratuuri jaoks lisakulusid. Tahan ministeeriumilt vastust, et kust kulude katted võtta.

V. Kõve: Ministeerium ei ole veel otsust kujundanud, see alles tuleb.

T. Talviste: Me käisime Piret Hartmani kabinetis kohtujuhtidega. See on meie initsiatiiv leida ka mujalt toetust, et ei peaks sulgema.

I. Pilving: Ettepanek vastata KHN-i seisukohaga, et KHN toetab õigusemõistmise füüsilise koha säilitamist. Kui leidub soodsamaid kinnisvara variante, siis võib neid kaaluda, aga koht peab säilima. Minu meelest ei pea me alternatiive otsima ja seda ei peaks ka otsima maakohus. Just hääletasime, et tuleks loobuda sellest kärpe ülesandest.

V. Kõve: Kuna meil ei ole ametlikult ministri määruse muutmist päevakorda toodud ja ministeeriumil ei ole seiskohta, siis peaks selle lahendama märtsi KHN-is. Me ei tea 2026. a eelarvest ka veel midagi.

I. Pilving: Kannatame märtsini.

A. Uritam: Saame vastata, et ei toeta.

V. Kõve: Praegu pole seda laualgi.

T. Pappel: Tahtsin Liina kaitseks öelda, et kõik kohtujuhid arutasid Jõhvi kohtumaja sulgemist ning see ei ole ainult Viru Maakohtu kärbe. Selle kohtumaja sulgemine vähendaks kärbet kõigis kohtutes. See aitaks ära hoida kõikides kohtutes näiteks kohtujuristide personalikulu kärbet. Samas käisid kolme maakohtu juhid ka regionaalministri jutul, et ta aitaks tuua kohtutele lisaraha, mis aitaks muu hulgas ka Jõhvi kohtumaja sulgemist vältida. Praegu on meil valik, kas kärpida personali või panna kinni kohtumaju. Kui sain kohtuesimeheks, siis tegin kõikides Tartu ja Viru maakohtu kohtumajades ringkäigud. Paljude kohtumajade puhul oli pilt troostitu – oli vähe rahvast või polnud üldse. Kohtusüsteemi eesmärk ei ole säilitada maju, kus pole kohtunikke, kärpida veel lisaks kohtujuriste ja maksta rendikulusid pooltühjade hoonete eest. Asja tuleb läbimõeldult vaadata. Kohtumaja sulgemine ei tähenda, et kohus kolib Ida-Virumaalt minema. Otsust kolida Narva võib vaadelda ka nii, et tugevdame õigusemõistmist piirlinnas, luues sinna täiendavaid kohtunike kohti.

M. Vahing: Toetan Tiina juttu, et see on kohtute ühine kärbe nii nagu ka Põlva maja sulgemine on kohtute ülene kärbe. Teiseks, kohtute kommunikatsiooni osas võin oma kogemusest rääkida, et sa võid väga palju kommunikeerida, aga kuskil on piir, kust inimesed ei võta lihtalt infot vastu.

M. Helm: Ettepanek Mariole. Lugesin 6. novembri uudist, mis räägib, kui palju maksab Jõhvi kohtumaja üür. Selle taustal, kui arutada maja kinnipanekut, siis äkki peaks Riigi Kinnisvara AS-iga pidama läbirääkimisi. Kellele neil on seda suurt hoonet üle anda?

J. Sarv: Kas vald ei oleks nõus ise tasuta neid ruume andma?

V. Kõve: Laiem küsimus on, et kui keegi leiab regionaalselt, et kohtumaja peab olema, siis tuleks ka raha anda.

M. Vahing: Põlva vallavanem heitis ette, et RKAS renoveerib Tartus Kalevi tänava kohtumaja, kuid Põlva maja jaoks raha ei leia.

V. Kõve: Kas võiks vastata, et KHN-is arutati Jõhvi kohtumajaga seonduvat teemat, see teema tuleb ette valmistada ja kujundada seisukohad ning märtsi istungil arutatakse, kas selle majaga jätkatakse 2026 või ei. Kas võime seda ministeeriumi poolt lubada?

E. Kivi: Kui tulevad siiski mingid muudatused ja see peaks enne märtsi KHN-i laualt kaduma, siis ei saaks seda nii kommunikeerida. Juhul kui see tuleb märtsi KHN-i, siis saame öelda.

V. Kõve: Midagi peame ju vastama neile. Kas sõnum võiks olla, et kui minister tuleb määrukes sulgemisega välja, siis tehku seda märtsi KHN-is, mitte hiljem?

M.-L. Mikli: Formaalselt on see ministri määrus, aga selleks ajaks ei ole minister määrust allkirjastanud ja puudub kindlus sulgemise otsuse lõplikkuses.

V. Kõve: Seda küll, ettepanekuga tuleb KHN-i. Kuna sulgemise protsess on pikk, siis see ei saa jääda pikemaks, kui märtsi KHN. Kuidas teiste kohtumajadega lood on? Kas nende sulgemine on lihtsalt kuulujutt?

T. Talviste: Kui Jõhvi kohtumaja sulgemise ettepanek esitatakse märtsis, siis esitatakse see ka Rapla kohtumaja osas. Selle maja tähtsus pole nii suur kui Jõhvil. Inimestega on räägitud ja kõik on ootaval seiskohal, mis edasi saab. Loomulikult loodetakse, et ei pea kärpima selles küsimuses.

V. Kõve: Saame lisada juba tehtud avaldusse, et me ei toeta üldse neid kärpeid. Kuhu Rapla kohtumaja personal suunatakse tööle?

T. Talviste: Praegu on mõte leida neile töökohad Tallinnas.

V. Kõve: Toimuks sujuv iseliitumine. Kas on veel plaanis kohtumajasid sulgeda?

A. Asi: Kärbete suurusjärk on selline, et 2027. a kärpega toimetulekuks paneme kinni kõik kohtumajad peale Lubja ja Lubjast ka pool.

T. Ereb: Välja on öeldud ja ka inimestele kommuniqueeritud, et 2025. a-l vähendame Viljandi kohtumaja pinda selliselt, et nad kolivad kahelt korrusele ühele korrusele ja Viljandi kohtumaja esimene korrus vabastatakse.

J. Sarv: Mis seis Jõgevaga?

M. Vahing: Pole plaane.

T. Talviste: Tõenäoliselt ka Haapsalu kohtumajas mingis osas vähendame pinna kasutamist.

T. Ereb: Optimeerime pinnakasutust.

L. Naaber-Kivisoo: Mis homme ütleme inimestele Jõhvi kohtumaja osas? Kas, et KHN ei toeta ja taunib kärpeplaani? Kes vastutuse võtab?

V. Kõve: Põhisõnum on, et KHN-il on arusaam, et selliseid kärpeid ei peaks tegema. Neid saab teha paindlikumalt kohtunike kohtade arvelt ja muude kulude arvelt. Kui jätkuvalt on vajalik Jõhvi kohtumaja sulgeda, et kärpeülesanne täita, siis peaks KHN järgmisel istungil selles küsimuses seisukoha võtma.

A. Asi: Kui valida majad või inimesed, siis jätame alles inimesed.

K. Kruusvee: Kui on valida, kas koondada juriste või allesjäänud viia Lubja majja, siis hoian inimesi.

Otsus: 1) KHN annab nõusoleku justiitsministri määruste vastavalt muutmiseks; 2) Juhul kui kärpeülesannete täitmiseks on vaja otsustada kohtumajade sulgemine 2026. aastal, siis tuleb esitada ettepanek järgmise KHN-i istungi päevakorda, et teemat arutada ja kujundada KHN-i seisukoht.

5. Kohtuhaldusmudeli eelnõu ning I ja II astme kohtute põhiseadusliku institutsioonina käsitlemine riigieelarve seaduse mõttes – KS § 41 lg 3 p 4 alusel – Justiitsministeerium, Mari-Liis Mikli

V. Kõve: Täna me ei kinnita midagi, kuna materjal on teieni jõudnud hilinemisega. Hea, et esialgsed rakenduskavad teieni jõudsid. Kirjeldasin teile enne KHN-i toimunud kirjavahetustes kohtureformi protsessi. Saadetu taga oli igal juhul mõte, et reform peab käivituma 2026. a-l. Kuid tähtsam on asjad siiski läbi arutada ja pole hullu, kui see käivitub 2027. a-l. Arutame ja teeme vajalikud analüüsid. Kiirustamisega on tekkinud palju segadust. Mõtteid on vahetatud, mida on nüüd võimalik arutada. Pakkusin välja, et tuleks käia kohtutes ja arutada koos kohtunikega, et saada aru, milleks on valmisolek ja milleks mitte. Praegu tuleks ajaline surve maha võtta ning mitte kiirustatud otsuseid teha. Leian, et reformi pole mõtet teha ka jupphaaval ehk teha algul väike KHN-i muudatus ja siis hakata tegema suuremat. Pigem tuleks minna rahulikult koos kohtute rakenduskavaga edasi. Esimesest šokist oleme üle saanud ning uuel aastal tuleks alustada teema arutamisega. Sama ka arengukava rakenduskava

osas. Need kaks on seotud. Rakenduskava suudame äkki järgmisele KHN-i istungile esitada ning kohtureformi teemal võiks olla äkki sügiseses KHN-is arutelu. Esialgne plaan oli, et samale eelnõule tehakse kaks sisuekspertiisi – juhtimise analüüs ja kuluanalüüs – ning siis otsustab minister, kas ta esitab muudatused. Nende analüüside tegemine oli aga liiga ajakulukas ning hetkel sellest plaanist on loobutud. Analüüsid saab ilmselt tehtud, kui ajasurve maha võtta. Mis on ministri viimased sõnumid sel teemal?

H. Ruusing: Minister käis Vabariigi Valitsuses ja sai mandaadi haldusmudeli muutmiseks ja kohtutele iseseiseva eelarve andmiseks põhiseadusliku institutsiooni mõttes. Kuulaks ära arvamused, kas siis kogu paketi peale pidur peale panna või edasi minna valitsusest saadud mandaadiga, mis puudutab haldusmudeli muutmist ja eelarve muutmist põhiseadusliku institutsiooni mõttes.

V. Kõve: Kui üks aasta hakkad ühte tegema ja järgmine aasta hakkad seda muutma, siis see tundub ebamõistlik. Ministeerium võttis maha minu jaoks kaks olulist teemat, millega ei tahaks leppida. Esiteks peaks kogu selle süsteemiga kaasas käima tsentraalne järelevalve, et võtta kohtuesimeestelt surve maha. Teiseks, ministeerium ei ole nõus andma üle ka KIS-i. Need teemad tuleb lauale võtta. Pole kiiresti otsustatav teema. Avaldage arvamust.

M.-L. Mikli: Ma ei välistaks tegelikult eraldi tegemist. Saaks teha näiteks kahes erinevas etapis. Arutasime ka Heiki Loodi töögrupis, et juhul, kui teeme eelnõus ettekujutatud haldusmudeli ja tulevikus peaks on kavas kohtud ühendada, siis leidsime, et muutma peaks väga minimaalselt ning põhimõtted jääksid samaks. Kohtureformi analüüside tellimise ja koos arutamise ja kaasamise taha ei peaks jääma juba aasta otsa tehtud ja kooskõlastusringil käinud eelnõu. Ratsionaalne on neid eraldi teha.

V. Kõve: KHN ütles, et läheme edasi eelarve sõltumatusega, mis on isegi suurem muutus, kui kohtute liitmine. Sellega kaasas käivad muudatused pole nii lihtsasti tehtavad. Kontseptsioon muutub, kui tuua esimese ja teise astme kohtud eelarveliselt ministeeriumi alt välja. KHN-is hääletati, et ministeeriumist tuleb sõltumatus niisuuures ulatuses kui võimalik. Heiki eelnõuga poleks väga palju muutnud, võrreldes praegusega. Osalesin Vabariigi Valitsuse istungil ja seal öeldi, et toreduslikku reformi pole mõtet teha ning midagi peab kokku hoidma. Kas kiiresti edasi minnes oli ministeerium valmis raha andma?

I. Pilving: Lahutaks eelnõud omavahel. Küsimus on, kuhu piir tõmmata. Kindlasti ei ole põhjust liitmisega kiirustada, ei arva, et see mingit kokkuhoidu annaks ja see on toores. Minu meelest ei ole täna põhjust seisukohta võtta, kui see pole just radikaalne hukkamõist. Materjal tuli nii hilja ning seega pole mõtet avaldada arvamust. Miks eelnõud omavahel lahutada? Ma ei arva, et Heiki kava tulemuslikum on, selle sisu on parandada kohtuhalduse kvaliteeti. Kas sellelt riigieelarve säästu tuleb, on iseküsimus, aga kui kohtuhaldus paraneb, läheb Eesti elu paremaks. Võib olla ei peaks kiirustama selle eelmise KHN-i lisandusega, et anname kohtutele üle ka eelarve. Ei näe põhjust, miks pidurdada küsimusi, mida oleme terve aasta jooksul eri töögruppides arutanud. Kui mingit reformi vajalikuks peetakse, siis küll jõutakse ka ühendamiseni, kui selleks on poliitiline tahe olemas. Hädavajalik on saada kätte kohtuhaldamine, enne kui antakse ühe esimehe kätte kogu võim, kelle volitused suurenevad. Selline esimees ei tohi kuidagi alluda täitevvõimule.

V. Kõve: Vaidleks vastu vähemalt selles osas, et kui tahame halduse üle võtta, siis peavad olema hoovad eelarve maksimaalseks kasutamiseks, ilma et see oleks millegi taga, olgu selleks näiteks juhtimismudel või initsiatiiv. Julgen arvata, et meil on läinud Justiitsministeeriumi haldamise all võrdlemisi hästi, kuivõrd ministeeriumil on olnud alati mingi puhver. Kui saame komisjonist ise eelarve, siis edasi kuskilt raha juurde ei tule. Seega peame rajama süsteemi nii, et suudame oma kulusid hallata, jagada ümber ja suunata, kuhu vaja on. Ei taha nõustuda sellega, et saad valitsemise, aga raha ja hoobasid seda juhtida, ei saa.

J. Sarv: Toetan kaheks jagamist, aga kiirustaksin haldusmudeliga, sest poliitiline valmisolek seda ära teha võib kaduda. Teine osa tahab rohkem tööd ja aega. Ma ei näe, et kohtute ühendamine muudaks fundamentaalselt haldusmudelit. Tahaksin ära markeerida, et eelnõu lõpus on asenduskohtuniku teema ja sellisel kujul on see põhiseadusvastane. Põhiseadus ei võimalda panna kohut mõistma ametnikke, kes pole ametisse nimetatud alaliselt, vaid tähtajaliselt. Mis puudutab kohtute ühendamist, siis jagan muret, kas see on ikka kooskõlas põhiseadusest tuleneva kohtuvõrgustiku põhimõttega. Eeskätt maakohtu esimehe roll tekitab küsimusi, kuivõrd talle on seaduseelnõu kohaselt antud suur võim. Ta juhib üksi kõiki kohtunikke, kes on laiali üle Eesti. Minimaalselt tuleks kohtu esimehe kavandatav pädevus anda hoopis 3–5 liikmelisele kohtu eestseisusele, kes langetaks juhtimisotsuseid kollektiivselt. See maandaks ainuisikulisest otsustamisest lähtuvat riski. Esimehe õigus viia kohtunik kohustuslikus korras üle teise osakonda või ka teise piirkonda, vähendaks kõvasti kohtunikuameti atraktiivsust.

V. Kõve: Asenduskohtuniku kontspetsioon on siiski selline, et president nimetab nad ametisse tähtajatult ehk eluaegselt, aga Riigikohus nimetab nad teenistusse aegajalt ja kutsub siis tagasi. Neid võib vaid 10% olla.

J. Sarv: Kui ametis oled, aga teenistuses ei ole, siis sul sisuliselt ei ole eluaegsuse garantiid.

T. Ereb: Seaduseelnõuga anname ette raamistiku ja tingimused, et kohtuhaldus saaks muutuda. Kui kohtuhalduse muudatus saab tehtud, siis kohtute esimehed ja kohtuhalduse teenistuse direktor on need, kes sisustavad selle, kuidas saavutada uues mudelis mastaabiefekt ja eelarve ning tagada kokkuhoid. Nad teevad seda ise parimal äranägemisel süsteemi sees ja süsteemi tundes, mis oleks kõige mõistlikum süsteemi muutmise viis.

A. Uritam: Paneks KHN-i liikmetele südamele, et eelnõud tuleks omavahel eraldada ja edasi minna Heiki eelnõuga nendel samadel argumentidel, mis täna siin kõlanud on. Meil on täna seda hädasti vaja. Ma ei näe eelnõus probleemi, mis ei oleks iseenesest ära lahendatav selle sama kohtuhaldusreformiga. Ei ole kindel, et kohtute liitmine tõstaks kohtutes kvaliteeti, kohtute sõltumatust jne, selleks ei ole vaja kohtuid liita. Kõigepealt ei saa otsustada, et väga hea on kohtud liita ja siis otsime, mis paraneks. Kõigepealt tuleks leida probleem ja arutada ausalt alternatiivseid lahendusi. Ei saa nii, et on mõned entusiastid, kes on nõus liitma ja teised vastu. See ei ole adekvaatne. Peaks arvestama erinevaid arvamusi. Täna ei ole kohtusüsteemis sellele ettepanekule toetust ning ei usu, et leiame selle toetuse ka siis, kui Riigikohtu esimees käib kohtust kohtusse. See tuleb kas sisuliselt või ei tule üldse. Selleks, et saaksime paremat eelarvet välja rääkida, ei ole vaja kohtuid liita.

V. Kõve: Viimane KHN otsustas, et on vaja teha terviklik üleminek. Eelnõus oli ka kolmas pakett menetlusemuudatustest, mis aitaksid saavutada kokkuhoidu. Praegu võeti need välja. Siin on viimasel hetkel lisatud teksti ja numbreid, mis tuleks läbi lugeda enne arvamuse avaldamist. Minul ei ole huvi sellise pehme kohtuhaldusreformiga välja minna. See ei anna mitte midagi, tegemist on näilise muudatusega, millega sisuliselt reformi ei oleks. Midagi kokku nii ka ei hoia. Selline kollektiivne juhtimine, nagu seal kirjas oli, on äärmiselt ebatõhus. Aga arutame seda. Võiks võtta aasta mõtlemisaega, kuivõrd ei ole võimalik, et kohtuhaldus nii kiiresti liiguks, isegi see miniversioon. KHN ei toetanud viimane kord seda miniversiooni.

J. Sarv: Maksimumversioon ei hõlmanud kohtute liitmist.

V. Kõve: See eeldas põhiseadusliku institutsioonina käsitlemist.

J. Sarv: Seda me toetame jätkuvalt. See, et on rohkem kui üks kohus, ei tähenda, et ei saa midagi teha.

V. Kõve: Küsimus ei olegi liitmises, vaid tõhustamises ja rahade ümberjagamises. Praegu kohtud kõik konkureerivad eelarverahale.

A. Parmas: Protsessijuhtimise mõttes võiks teha samm-sammu haaval. See osa, mida oleme jõudnud läbi arutada, tuleks kohe ära teha. Selles osas, kus ei ole asjad lõpuni selged, töötame edasi ja jõuame otsustada mõne kuu või aasta pärast, kuidas täpselt teha. Mina ka, nagu teisedki, sain materjali hilja kätte. Natuke jõudsin sirvida ning ütleks, et asenduskohtunike teemat võiks kaaluda, pole üldse võimatu, et inimene nimetatakse reservi. See on tüüpiline asi, mida tehakse mitmetes riikides. Oled nimetatud ja on kõik õigused olemas, kuid palka ja tööd saad vaid siis, kui sulle on parajasti tööd pakkuda. Kuulutatakse välja reservi koht ja inimene võetakse tööle enne reservist, kui hakatakse uut konkurssi välja kuulutama.

T. Pappel: Toetan seda, et liikuda edasi Heiki Loodi kohtuhaldusmudeliga, kuna see on valmis ja põhjalikult läbi arutatud kohtujuhtide ja kohtutega. Miski ei takista sellega kiiresti edasi liikumast. Villu Kõve töögrupi ettepanekute üle saame arutada ka hiljem. Loomulikult meie kohus ei toeta kohtute liitmist. Olen uurinud, kas inimeste meelsust muudaks see, kui kohtunike kohti ei peaks täidetama, kuid ei ole. Keegi ei soovi liiga tsentraliseeritud juhtimist ning ei teata, mis neist kohtute liitmise korral saab. Ma ei taha praegu rohkem sellele teemale keskenduda, kuna ma ei ole seda eelnõud jõudnud süvenenult lugeda ning ei tea täpselt, mis on välja pakutud. KHN ei peaks samas torpedeerima Heiki Loodi kohtuhaldusmudeli eelnõud, eriti kui ministeerium on valmis sellega edasi liikuma.

V. Kõve: Viimane KHN otsustas, et sellega ei minda edasi ning see tehakse radikaalselt ringi. Kas on soov KHN-i otsus ümber vaadata ja minna edasi minimalistliku eelnõuga ning muu kõrvale heita?

M.-L. Mikli: Laual on kolm varianti: 1) minna edasi algse haldusmudeli eelnõuga; 2) algne eelnõu pluss KHN-i septembril heaks kiidetud põhiseadusliku institutsioonina käsitlemine eelarve mõttes; 3) kogu muudatusepakett. Küsimus on nüüd pigem esimese ja teise variandi vahel, mida KHN toetab.

V. Saarmets: Jääb ebaselgeks, et eelmine kord oli jutt, et miinimumprogrammi jaoks oli vähe raha, ka eelarve variandi jaoks oli vähe raha. Kas nüüd kolmanda variandi, kus muudetakse kohtusüsteemi sisuliselt ja ei ole enam ainult haldamise küsimus, eesmärk on leida rahalist kokkuhoidu? See jääb arusaamatuks. Eelmine kord oli täispaketiga edasimineku põhimõtteline küsimus. Kui raha ei ole, siis ei näe võimalust toetada sellist edasiminekut, kus me peame süsteemi muutmiseks oma põhiülesannetes õigusemõistmist rohkem kärpima. Seda on liiga palju. Toetaks varianti, et kui on võimalik kohtuhaldusmudeli jaoks mitte võtta täiendavaid kärpeülesandeid ja sellega edasi minna. Kui tähendab veel rohkem kärpeid, siis tuleb sellega ka oodata. Poliitiline tahe võib küll muutuda, aga äkki võib öelda, et nüüd on tabu murtud. Pole traagiline, kui see lükkub edasi. Mis seda eelnõud konkreetselt puudutab, siis seal on nii palju vastuolulisi ja vaieldavaid küsimusi ja ei hakka siinkohal seisukohta võtma. Oluline on, et me ei peaks hakkama süsteemi muutmise nimel kärpima.

V. Kõve: See hõlmas endas menetluslikke muudatusi, riigilõivu ja kõike muud. Mõte oli, et selle raha eest saaksime rohkem ja ei peaks inimesi lahti laskma, kuid tõhustamine tõsteti sealt välja, mis pidi kokkuhoidu andma. Lõpuks jääbki vaid kuluosa järgi. Asju tuleks koos teha. Õigus, et pole mõtet teha süsteemi, mis läheb meile kallimaks.

M.-L. Mikli: Tõhustamise ettepanekud tõstisime teadlikult välja ja saatsime teile kiirkorras tagasiside saamiseks. See, et erinevad ettepanekud ei ole ühes failis, ei tähenda, et neid ei saa Vabariigi Valitsusele koos esitada ega hiljem Riigikogus menetleda.

V. Kõve: Ei saa nii, et üks eelnõu on hea ja teine väga paha. Mõeldud oli ikka koos.

I. Pilving: Me toetasime põhimõtteliselt seda, et võiks astuda suurema sammu, aga pidime hakkama ka rakenduskava tegema. Kõik see toimus ühel ajal. Kui me praegu ei kiirusta ka eelarve

isemajandamisega, ei takista see minu meelest kohtuhaldusmudeliga edasilikumist. Nendes asjades, mida on vaja teha, tahaks vältida religioosset otsustamist. On neid, kes usuvad, et igasugune tsentraliseerimine hoiab alati raha kokku. Võin saata materjale, et see ei ole ühene. Mingisugused kululiigid suurenevad, mingid vähenevad. Kui organisatsiooni põhilised inimesed ei toeta, on kulurisk suurem. Siin on vaja kvaliteetset juhtimisanalüüsi. Sisend, mis ekspertidele antakse, tuleks koos läbi arutada ning ma pole kindel, kas riigihange on selleks kõige parem variant. Mida peale hakata, kui kvaliteeti pole. Tegeleme ühendamisega väga rahulikult, kui üldse seda teeme.

M. Agarmaa: Õiguskantsleri seisukoht on, et põhiseadus ei võimalda esimese ja teise astme kohtuid nii ühendada. Esimese ja teise astme kohtud on Eestis kohtutevõrgustikuna ja kohtusse pöördumise õigus peab olema tagatud päriselt igas Eesti piirkonnas. Selle mudeli järgi koondub see kardetavasti ikkagi kui mitte Tallinnasse, siis Tallinnase ja Tartusse. Seega kohtusse pöörduja vaatest on see problemaatiline ning lisaks ka oht kohtute sõltumatusele, kui hakatakse ebasobivatest kohtunikest lahti saamiseks kohtunikke suunama talle ebasobivasse kohta ja mitesobivuse korral öeldakse, et mine ära. On küsitav, kuidas sobib see kokku kohtunike eluaegsusega. Juhtimise poole pealt ei näe ka suuri võidukohti. Kui kohtud hetkel konkureerivad omavahel, siis hakkavad edaspidi konkureerima osakonnad. Ühe inimese kätte nii suure võimu andmine tundub küsitav. Eelarve osas pooldaks Mari-Liisi teist varianti, milleks on Heiki eelnõu ja põhiseadusliku institutsioonina käsitlemine. Kõik muu reform, mida veel tahetakse teha, võtta hiljem juurde.

T. Vaher: Mulle meeldis eelmise korra otsus, mis oli põhimõtteline otsus, ilma agadeta, et kohtusüsteem peaks iseseisvuma täitevvõimust. Ei tohi ise seda ära rikkuda ning sellele ei pea liiga palju tingimusi panema, kui riik laseb seda teha ja on piisavalt suur konsensus. Me ei tea, kaua seda ajaakent on. Saame teada sellest kohe, kui see kinni on läinud. Siis on kõik. Pigem kutsuks üles, et lahutaks eelnõud ära nii, et ei tekita ise endale Brežnevi pakikest. Me ei pea ilmtingimata kõike püüdma korraga lahendada. Toetaks, et kohtute iseseisvumine tuleks läbi suruda, enne kui keegi kuskil ümber mõtleb. Ülejäänud asjadega jõuab tegeleda hiljem. Eelarve ja vahendite üle vaidlused on igavesed olnud ja nagunii jääb. Väga helikopteri vaates näen, et need on eri kaalukategooriaga küsimused.

J. Sarv: Olen eelkõnelejaga nõus. Toetan Mari-Liisi teist varianti – Heiki eelnõu ja eelarve. Praegune pakett on pigem tehnilist laadi. Kui eelarve üle otsustamine antakse nõukogu pädevusse, nagu on kavandatud, siis peaks kohtunike palgad muutma tagasi mitteamustuslikuks. See annaks nõukogule paindlikkuse otsustada, et mingil perioodil kohtunike kohti ei täideta ja kulutatakse raha mujale, mitte et, kui ei täideta, siis ei saa kohtusüsteem raha.

K. Siigur: Olen nõus tegema liitmist hiljem, aga haldusmudelit pole mõtet teha nii, et põhiseaduslik institutsioon eelarve mõttes juurde ei tule. Raha on vaja kätte saada. Samas möönan, et haldusmudel üksi ilma efektiivse raha kasutamise võimaluseta on ilusam, kui praegu, kuigi koostöö ministriumiga on olnud suurepärane.

I. Pilving: Ei tohi tekkida olukorda, kus ministrium koostab eelarve ja siis hakkab kohus seda ellu viima. See, kes eelarve teeb, peab aasta ka ära majandama. See on üks takistusi, aga muidu nõus, et võiks koos käia.

Ü. Kaljumäe: Kuna eelnõu saadeti viimasel minutil, siis soovitan lugeda terviklik vaade üle, sealt tuleneb vastused mitmetele küsimustele.

T. Saar: Toetan ka edasi liikumist osaga, mis on läbi arutatud ja kokku lepitud. Kui võtta kogu pakett, siis ei pruugi saada midagi tehtud. Kui on võimalik edasi liikuda Heiki Loodi esimese variandiga, siis olgu nii või siis esimene variant pluss eelarve, aga igal juhul on raha osas küsimus. Täna on kohtu põhifunktsioon õigusemõistmine ning õigusemõistmine ei tohi kannatada, et selleks raha ära võetakse.

V. Kõve: Mis rahaline vaade on?

M.-L. Mikli: Minister on öelnud, mis rahalisi vahendeid on ta valmis leidma.

V. Kõve: Heiki ütles, et selle raha, mida lubasite n-ö täismahus, täidaks ära minimaalse osa. Arutelu jäi summa osas pooleli.

M.-L. Mikli: Selge on see, et eelnõus, mis kooskõlastamiseringil käis, ei olnud mõjuhinnangut raha osas. See tuleks nagunii läbi kirjutada.

V. Kõve: Pole mõtet midagi teha, kui raha pole.

T. Ereb: Me arvutasime kokku 420 000 eurot, millest 300 000 eurot moodustab IT ja 120 000 eurot on vaja juurde leida. Kui tingimused on teised, siis peame mõjude arvutused ümber tegema. See 300 000 eurot oli tingimustel, et kogu IT tuleb kohtutele.

Ü. Kaljumäe: Me räägime erinevast IT üleminekst. Heiki Loodi eelnõu variandis oli, et IT osas muutub kohus targemaks tellijaks. Halduse üle tulemisega ei muutu muud, kui ministri asemel teeb otsuseid KHN. Tegelikku kvalitatiiivset muutust ei tuleks. Lugege eelnõud rahulikult.

V. Kõve: Suure kiirustamise lähtekoht oli, et uus kohtuhaldus peaks startima 2026. a alguseks. Arvan, et miski ei saa tehtud selle ajaga ning eelarve aasta algusega sidumine ei lähe läbi. Tuleb võtta realistlik arutamise aeg, muidu ei toimi ükski variant.

M.-L. Mikli: Mina nii pessimistlik pole. Ajakriitilisust tekitab, kui lisame eelnõule veel midagi, mida kabinetis ei arutatud või mis pole varem kooskõlastusringil käinud. Mina pole lootust kaotanud, et kui esialgse variandiga edasi liikuda, siis sellega võiks jõuda tähtajaks valmis.

A. Parmas: Oleme arvamust avaldanud ning nüüd tuleks infot protsessida.

V. Kõve: Minister otsustab, mida ta edasi teeb. Minister rääkis ka valitsuse istungil kohtute liitmisest ja see info võeti teadmiseks. Mina sain natuke teisiti aru, kui sina seda tõlgendasid.

Otsus: KHN avaldab arvamust.

6. Kohtute arengukava rakenduskava – KS § 41 lg 3 p 4 alusel – Riigikohus, Üllar Kaljumäe

V. Kõve: Kõik, mis eelnõus on kajastatud, on arengukavaga kokku viidav.

I. Pilving: Ma ise vastutan menetluste tõhustamise peatüki eest. Infot eelnõu liikumise kohta valdab Justiitsministeerium, seega lüngad, mis esitatud tabelis on, tuleks ennekõike täita Justiitsministeeriumil. Võib Riigikohtult mõned pehmemad teemad sisustada. Riigikohtul on muud teemad, nagu parandada lahendite keelekasutust ja täiendada koolituskava olemasolevate andmetega.

A. Asi: Igaüks tegi oma valdkonna osa ja neid ei ole omavahel läbi räägitud. Väidetavalt on rakenduskavas vastuolusid. Peaksime omavahel kokku saama ja terviku läbi arutada, et poleks vastuolusid, enne kui KHN arutab.

V. Kõve: Absoluutselt. Vähemasti surve sundis midagi valmis kirjutama.

Ü. Kaljumäe: Mõte oli, et saame esialgse sisendi kõikidelt töögruppidele. Nii nagu arengukava koostamisel oli teada, et mõned asjad kattuvad, siis ka rakenduskavas on kattuvusi. Kõiki samu tegevusi pole mõtet ellu hakata viima. Kvaliteet on sellest lähtuvalt, kui palju oli mingis valdkonnas võimalik teadmisi ellu rakendada ja kui palju oli võimalik töögruppide väliselt läbi rääkida. Rahavajadus on suhteliselt väike, arvestades kohtute kogu eelarvet. Kõiki tegevusi, mida ühel või teisel viisil juba tehakse, tehakse niigi edasi. Rakenduskava hääletamine, mis on tervikliku vaate jaoks vaja, neid tegevusi kinni ei pane. Teen ettepaneku, et leian aja, et grupid kogunevad. Vaatame vastastikku konfliktid kohad üle ja teeme rakenduskavakvaliteetsemaks.

V. Kõve: Kas on reaalne tuua märtsiks KHN-i?

Ü. Kaljumäe: Jah.

Otsus: Kohtute arengukava rakenduskava eri töögrupid kogunevad ning arutavad ühiselt läbi töögruppide kattuvused ja konfliktkohad ning rakenduskava arutatakse uuesti järgmisel KHN-i istungil.

7. TsMS eelnõu – KS § 41 lg 3 p 4 alusel – Justiitsministeerium, Marilin Reintamm

M. Reintamm: Osad VTK-s olnud TsMS-i muutmise ettepanekud langesid eelnõust välja, eeskätt need, mis ei saanud KHN-is toetust, nagu määruskaebuste edastamine otse ringkonna kohtutesse ja kohtujuristide ning kohtunikuabide pädevuse laienemine. Kontrollisin määruskaebuste esimese astme kohtutes rahuldamise osas uuesti KIS-i andmeid ja selgus, et kohtud täidavad KIS-i väga erinevalt. Meil pole praegu tõeseid andmeid, kui suures ulatuses esimese astme kohtud oma määruseid ise muudavad ja ei saa ka väita, et nad rahuldavad ainult 1% määruskaebustest. Tegime kohtutega kokkulepe, et nad täidavad järgmine aasta KIS-i korralikult. Seega, me ei võta ministeeriumis seda ettepanekut praegu analüüsimisele, kuni meil pole kindlaid andmeid, vaatame uuesti aasta pärast. Kohtunikuabide ja kohtujuristide pädevuse laiendamine nõuab ka rohkemat analüüsi ning nüüd, kui on kohtute ühendamine arutamisel ja ka muud kohtumenetluse tõhustamise pakettid, siis kõike tuleb koos vaadata. Eelnõusse jääb sisse hagi tagamine kolme päeva jooksul ja menetlusabi määruskaebuse lihtmenetluse piirsumma tõstmine. Tartu Ringkonnakohtus ei toetanud muudatust, mille kohaselt võib teatud liiki hagita asju vaadata läbi üks ringkonna kohtunik. Jätsime selle muudatuse ikkagi sisse, kuna see tundus põhjendatud, vähendasime hagita asjade liike, mida muudatus puudutab. Praeguseks pole veel kõikidelt tagasiside eelnõule laekunud. Eraldi räägiks maksekäsmenetluse muudatusest, mida eelnõus ei ole. Me soovime kogu protsessi muuta põhjalikult. Maksekäsu osakond ei edastaks edaspidi ise materjale kohtule hagimenetlusele, vaid seda teeb avaldaja ise läbi AET-i. Me peame veel analüüsima, vaja ka MKMKIS-i, KIS-i ja AET-i muudatusi. Läheme eelnõuga jaanuar-veebruari valitsusse. Lisame juurde ka avalikustamise eelnõust kompromisside mitteavalikustamise, mis on käinud juba kooskõlastusringil.

A. Asi: Kui hakkate maksekäsu osas suuremat muudatust tegema, siis mis ajaraam on? Kui kauge, siis tehke väike muudatus ära, ehk see algne taotlus, mille esitasime.

E. Kivi: Ka sellega peaksime tegema infosüsteemis muudatusi.

M.-L. Mikli: Ajaraam on suures vaates sama. Praegu sõltub see sellest, kui tühjaks meie lauad mingitest asjadest lähevad.

M. Reintamm: Kui tegeleda ainult maksekäsu, siis jõuaks ka jaanuar-veebruari eelnõu muudatustega. Selles osas oli ka VTK ammu olemas.

M.-L. Mikli: Üritame vältida, et igasugused lisanduvad ettepanekud ei takistaks.

M. Reintamm: Hoiame fookuses neid ettepanekuid, mis VTK-s ja KHN-is on arutatud. Maksekäsk on prioriteet.

T. Vaher: Advokatuur andis juba VTK-le seisukohad, aga üks punkt, mis advokaatidel on vastukarva, on hagi tagamise lahendamise tähtaja pikendamine kolmekordselt. Kolme päeva jooksul sõidab ära laev ja lendab ära lennuk, tühjendatakse kontod ning müüakse ära kinnisasjad. See võib olla suure mõjuga sellele, kas kohtusse pöördujal on üldse mõtet kohtus jätkata oma asjaga, kui hagi tagamine hilineb. Advokatuur kindlasti kritiseerib seda. Oleksime tahtnud ka näha, et koos piirmäärade tõstmistega tõstetaks ka maksekäsu piirmäärad, kuna need on tegelikult ajale jäänud.

V. Kõve: Minule teadaolevalt pole kuskil riikides tähtaegu, et järgmine päev oleks hagi tagamine. Arvestades seda, mida kõike kohus peab selles osas ühe tööpäevaga tegema, näiteks nõude põhjendatus, ei ole see reaalselt teostatav. Saan muidu murest aru, aga ei ole mõeldav, et ühe päevaga peab väga keerulise asja ära lahendama.

T. Vaher: Saan sellest aru. Arutasime seda väga põhjalikult värskest loodud advokatuuri menetlusõiguse komisjonis ning pakusime selle mure osas, et kohus peab kiirelt lahendama ja ei jõua süveneda, ka lahendusi välja. Lihtsustatud korras n-õ vigade parandamine peaks olema nii, et asi ei takerduks, üritame selles osas mõtted kirja panna. Muidugi on paljudes riikides pikemad tähtajad ja õiguskaitselised võimalused ka oluliselt kehvemad. Me ei pea teiste riikide halba praktikat üle võtma. Olen olnud sellistes olukordades, kus tänu ühe päevasele tähtajale on õnnestunud arestida laev, mis muidu oleks minema sõitnud.

M. Helm: Kohtunikud saavad ju ka aru, kui laev on minemas, siis menetletakse tunni ajaga ära.

A. Uritam: Ka täna, kui esitad reedel, on suur tõenäosus, et vaadatakse esmaspäeval.

J. Sarv: Võib-olla kaaluda seda, et kõigepealt menetleb kohus hagi tagamist lihtsustatult, mingi aja pärast on võimalik põhjalikumalt kontrollida hagi tagamise jätkuvat põhjendatust.

T. Vaher: Sellele on kohtunikud vastu, kuna peab sama asja kaks korda vaatama. Kindlasti saab nii, et kui midagi läheb viltu, siis saab vigu parandada, et see ei läheks omakorda edasikaebamisse.

J. Sarv: See on küll teise osakonna teema, aga küsiks ministeeriumilt, kas te kriminaalmenetluse paketi kohta ka midagi teate.

M.-L. Mikli: See pidi minema eile välja, aga sellega käib veel töö. See läheb valitsuse enne jõule. Halduse osas läheb eelnõu tõenäoliselt valitsusse jaanuaris.

Otsus: KHN avaldab arvamust ja võtab informatsiooni teadmiseks.

Lahkuvad Hendrik Johannes Terras, Ivo Pilving ja Andres Parmas.

8. Vanade asjade aruandlus – KS § 41 lg 3 p 4 alusel – Justiitsministeerium, Külli Luha; kohtute esimehed

K. Luha: Me oleme kümme aastat lõpetanud kohtuhalduse aastat sellega, et vaatame vanadele asjadele otsa. Kui kunagi aruandlus töösse sai, siis oli lootus, et läheb paremaks. Teatud pingutustega läkski paremaks ja vanu asju jäi vähemaks. 2019. a oli kõige vähemate vanade asjadega aasta. Nüüd on kriisid ja COVID-i aeg taas olukorra halvaks muutnud ja 2024. a-l pole midagi hästi. Praegu ei oska öelda, kas aruandluskord ei taga, et vanade asjade hulk kohtutes väheneks või kas esimehed ei tegele selle teemaga, aga niisugust vanade asjade hulka pole enne kohtutes olnud. Näha on ikka samade asjade liigid, juurde on tulnud suur hulk võlaõiguse asju. Kõige vanem menetlus on aastast 2015.

Tundub, et üldine tulemus ongi selline, et menetlused kestavad kauem. Tundub, et selleks, et pilt paraneks on menetlejaid juurde vaja.

L. Naaber-Kivisoo: Kohtade täitmine aitaks kaasa.

K. Luha: Kriminaalasjades väga suurt muret ei ole, pigem üksikud asjad.

Otsus: KHN võtab informatsiooni teadmiseks.

Lahkuvad Astrid Asi, Kaupo Kruusvee, Liina Naaber-Kivisoo ja Mario Metsoja.

9. Muud teemad – KS § 41 lg 3 p 4 alusel – Riigikohtu esimees Villu Kõve

V. Kõve: Täiskogu teemaks tuleb distsiplinaarvastutus. Peame rääkima kohtunikelt oodatavatest standarditest. Minu laud on see aasta täitunud distsiplinaaravaldustest ja see on tõsine teema. Varem on teemaks suuresti olnud, et lahendid ei meeldi, kuid nüüd on suur osa menetluse venimine ja ebaviisakas käitumine. See on ilmselge muutus viimase kahe aastaga. Teine pehmem teema võiks olla meeskonnatööst.

M. Helm: Kas menetlusgrupi meeskond?

V. Kõve: Ka laiemalt. Rohkem teemasid ei mahuks. Senise formaadi asemel teeme paneeli ettekannetega.

K. Leichter-Tammisto: Täiskogu toimub 5. juunil 2025 Viljandis.

V. Kõve: Huvi on selle vastu, et räägime, mida me kohtunikult ootame ning milline on liiga pikk menetlusaeg.

Otsus: KHN võtab informatsiooni teadmiseks.

Istungi lõpp 06.12.2024 a kell 16.16.

/allkirjastatud digitaalselt/

Villu Kõve
Juhataja

/allkirjastatud digitaalselt/

Signe Talalaev
Protokollija